

«Εργαλειοθήκη» για τη χρήση των ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας

Η «Εργαλειοθήκη» για τη χρήση των ευρωπαϊκών ταμείων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, και οι Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας διατίθενται στα αγγλικά και σε μια σειρά από άλλες γλώσσες στη διεύθυνση www.deinstitutionalisationguide.eu

© Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, Νοέμβριος 2012

Φωτογραφία εξωφύλλου: © Lumos | Chris Leslie

Σχέδιο, σελιδοποίηση Judit Kovács | Createch Ltd.
Μετάφραση: Tipik

Εκτυπώθηκε στις Βρυξέλλες, Βέλγιο

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	5
Σκοπός της «εργαλειοθήκης»	5
Κεφάλαιο 1: Κύριες αρχές και νομικό πλαίσιο	8
Κεφάλαιο 2: Προγραμματισμός	26
Κεφάλαιο 3: Εφαρμογή	42
Κεφάλαιο 4: Παρακολούθηση και αξιολόγηση	49
Παράρτημα 1: Παράδειγμα στήριξης της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία	56
Παράρτημα 2: Επιλογή εκθέσεων για την ιδρυματοποίηση των παιδιών και των ενηλίκων στις χώρες με πρόσβαση στα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Μηχανισμό προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ)	60

Λίστες ελέγχου, διαγράμματα και πίνακες

Λογικό πλαίσιο για πιθανή στήριξη μιας στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.	25
Ενδεικτική λίστα ελέγχου για τις συμβάσεις εταιρικής σχέσης	30
Ενδεικτική λίστα ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)	39
Ενδεικτική λίστα ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)	40
Λίστες ελέγχου για την επιλογή έργων: ερωτήσεις και δείκτες για τις Διαχειριστικές Αρχές και τις Επιτροπές Παρακολούθησης	43
Λίστα ελέγχου για την παρακολούθηση	51
Λίστα ελέγχου για τις αξιολογήσεις	54

Μελέτες περιπτώσεων και παραδείγματα

Χρήση και δυνατότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων	10
Ευκαιρία διαρθρωτικής μεταρρύθμισης που δίνεται από την οικονομική κρίση	13
Μελέτη περιπτώσεως: Σλοβακία	28
Παράδειγμα συνεργασίας	29
Μελέτη περιπτώσεως: Ουγγαρία – Κατασκευή «εστιών» για έως 50 τροφίμους	46
Μελέτη περιπτώσεως: Σερβία - Σχεδιαζόμενη ανακαίνιση ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας	47
Διδάγματα από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013	53
Μελέτη περιπτώσεως: Βουλγαρία – Παράδειγμα στήριξης της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία	56

Ευχαριστίες

Αυτή η «εργαλειοθήκη» γράφτηκε από τους Silvio Grieco και Ines Bulic ως μέρος ενός κοινού έργου των οργανώσεων μελών της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (EOE) και χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Lumos.

Η EOE είναι ένας ευρύς συνασπισμός, ο οποίος συγκεντρώνει ενδιαφερόμενα μέρη που εκπροσωπούν τα άτομα με ανάγκες φροντίδας ή στήριξης, όπως παιδιά, άτομα με αναπηρία, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, και οικογένειες, καθώς και παρόχους υπηρεσιών, δημόσιες αρχές και διακυβερνητικούς οργανισμούς. Η EOE αποτελείται από τις ακόλουθες οργανώσεις: COFACE (Συνομοσπονδία Οικογενειακών Οργανώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης), EASPD (Ευρωπαϊκή ένωση παρόχων υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία), EDF (Ευρωπαϊκό φόρουμ των ατόμων με αναπηρία), ENIL/ECCL (Ευρωπαϊκό δίκτυο για την ανεξάρτητη διαβίωση/Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στο πλαίσιο της τοπικής κοινότητας), ESN (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκτυο), Eurochild, FEANTSA (Ευρωπαϊκή ομοσπονδία εθνικών οργανώσεων που εργάζονται με τους αστέγους), Inclusion Europe (Ένταξη Ευρώπη), Lumos, Mental Health Europe (Ψυχική Υγεία Ευρώπη), Περιφερειακό γραφείο Ευρώπης της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και UNICEF.

Οι συγγραφείς αυτής της «εργαλειοθήκης» θα ήθελαν να ευχαριστήσουν όλες τις οργανώσεις-μέλη της EOE για τη συνεχή συμβολή και καθοδήγησή τους σε ολόκληρη τη διαδικασία της σύνταξης.

Οι συγγραφείς είναι επίσης εξαιρετικά ευγνώμονες σε πολλούς αξιωματούχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από τη ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής και ΓΔ Δικαιοσύνης για την ανεκτίμητη συμβολή τους με υποστήριξη και συμβουλές.

Αυτή η «εργαλειοθήκη» αποτελεί κοινό κτήμα των εταίρων του έργου. Όταν χρησιμοποιείται από κάποιον από τους εταίρους ή από τρίτα μέρη, μνεία πρέπει να γίνεται στην Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, και στους συγγραφείς.

Σκοπός της «εργαλειοθήκης»

Σκοπός αυτής της «εργαλειοθήκης» είναι να βοηθήσει όλες τις δημόσιες αρχές στην Ευρώπη που ασχολούνται με τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ (και άλλων σχετικών ταμείων) να λάβουν αποφάσεις που θα συμβάλουν στη βελτίωση της ζωής περισσότερων από ένα εκατομμύριο ευρωπαίων πολιτών που επί του παρόντος διαβιώνουν σε ιδρύματα, καθώς και να εκσυγχρονίσει τα συστήματα φροντίδας και υποστήριξης, εξασφαλίζοντας ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η ισότητα βρίσκονται στην καρδιά των μεταρρυθμίσεων. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν τη δυνατότητα να στηρίξουν την ανάπτυξη ποιοτικών εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο

οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί φροντίδας σε ιδρύματα, και να εξασφαλίσουν ότι αυτές οι υπηρεσίες διατίθενται σε όλους όσοι τις έχουν ανάγκη.

Εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά, άτομα με αναπηρία, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας και ηλικιωμένοι σε ολόκληρη την Ευρώπη ζουν σε ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας, αποκλεισμένα από την υπόλοιπη κοινωνία, διάγοντας μια ζωή αποκλεισμού, φτώχειας, ανισοτήτων υγείας και μειωμένων ευκαιριών ζωής. Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλα τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να μεγαλώσουν στις οικογένειές τους και ότι όλα τα άτομα με ανάγκες υποστήριξης θα μπορούν να ζήσουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν στις τοπικές κοινότητές τους, οι χώρες πρέπει να περάσουν από την ιδρυματική φροντίδα σε ένα σύστημα φροντίδας και στήριξης σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας. Πρόκειται για μια περίπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει την ανάπτυξη ποιοτικών υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, το προγραμματισμένο κλείσιμο των ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας και τη μεταφορά των πόρων από το σύστημα των ιδρυμάτων στις νέες υπηρεσίες, εξασφαλίζοντας έτσι μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Σημαντικό μέρος αυτής της διαδικασίας είναι να εξασφαλιστεί ότι συμβατικές υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη και η φροντίδα των παιδιών, οι υπηρεσίες της αγοράς εργασίας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η στέγαση και οι μεταφορές θα είναι προσβάσιμες και διαθέσιμες σε όλους. Αυτή η διαδικασία αναφέρεται συχνά ως «αποϊδρυματοποίηση», όρος που χρησιμοποιείται και σε ολόκληρη την «εργαλειοθήκη».

Αυτή η «εργαλειοθήκη» έχει στόχο να εξηγήσει πώς τα ταμεία της ΕΕ μπορούν να υποστηρίξουν τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές στο σχεδιασμό και την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ποιοτικών εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα. Διάφορες φάσεις της διαδικασίας περιγράφονται αρκετά αναλυτικά στις **Κοινές ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας** (διατίθεται στη διεύθυνση www.deinstitutionalisationguide.eu).

Σχετικά ταμεία

Αυτή η «εργαλειοθήκη» στοχεύει ρητά τον προγραμματισμό και την υλοποίηση του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)** και του **Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**. Ωστόσο, με τις απαραίτητες προσαρμογές λόγω νομικών και διαδικαστικών διαφορών, έχει στόχο να ισχύει και για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση του **Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)** και του **Μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ)**. Συγκεκριμένα, το ΕΓΤΑΑ μπορεί να υποστηρίξει την αποϊδρυματοποίηση στις αγροτικές περιοχές της ΕΕ, ενώ ο ΜΠΒ μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων έναντι της ιδρυματικής φροντίδας στις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες για ένταξη χώρες. Επιπλέον, οι αρχές που περιγράφονται σε αυτή την «εργαλειοθήκη» μπορούν να εφαρμοστούν από οποιονδήποτε άλλο δωρητή, είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού δικαίου.

Ποιος θα πρέπει να χρησιμοποιήσει αυτή την «εργαλειοθήκη»;

Αυτή η «εργαλειοθήκη» απευθύνεται στους εξής:

- Επί τόπου αρμόδιους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΓΔ Απασχόλησης, ΓΔ Περιφερειακής πολιτικής, ΓΔ Διεύρυνσης, ΓΔ Γεωργίας),
- Διαχειριστικές αρχές, ενδιάμεσους φορείς, επιτροπές παρακολούθησης και υπευθύνους προώθησης έργων στα κράτη μέλη της ΕΕ και στις προσχωρούσες, στις υποψήφιες για ένταξη, και στις δυνάμει υποψήφιες για ένταξη χώρες,
- Οποιοσδήποτε άλλους δωρητές που επενδύουν σε υπηρεσίες για παιδιά, άτομα με αναπηρία, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας ή ηλικιωμένους.

Πώς να χρησιμοποιήσετε την «εργαλειοθήκη»

Η «εργαλειοθήκη» αποτελείται από **τέσσερα** κύρια κεφάλαια και **δύο** παραρτήματα.

- 1) Το **Κεφάλαιο 1** παρουσιάζει τις κύριες αρχές και το νομικό πλαίσιο. Εξηγεί *γιατί* είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθούν τα ταμεία της ΕΕ για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα. Απευθύνεται σε όλες τις αρχές της ΕΕ και τις εθνικές αρχές που ασχολούνται με τον προγραμματισμό και τη μελλοντική υλοποίηση την περίοδο 2014-2020 και με την υλοποίηση κατά την τρέχουσα περίοδο 2007-2013.
- 2) Το **Κεφάλαιο 2** καλύπτει τη φάση προγραμματισμού. Περιγράφει *πώς* μπορούν να διατεθούν τα κονδύλια των ταμείων για να υποστηρίξουν τη διαδικασία της μετάβασης σε εναλλακτικές λύσεις φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας στα έγγραφα εθνικού και περιφερειακού προγραμματισμού για την περίοδο 2014-2020.
- 3) Το **Κεφάλαιο 3** ασχολείται με την εφαρμογή. Παρουσιάζει δείκτες για την επιλογή έργων και περιλαμβάνει μελέτες περιπτώσεων από την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού.
- 4) Το **Κεφάλαιο 4** είναι αφιερωμένο στις φάσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης, και περιλαμβάνει λίστες ελέγχου για τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση των ταμείων της ΕΕ.
  - Το **Παράρτημα 1** είναι μια μελέτη περίπτωσης της χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων για την υποστήριξη της διαδικασίας της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.
  - Το **Παράρτημα 2** δίνει παραδείγματα εκθέσεων χωρών και συγκριτικών εκθέσεων που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επί τόπου αρμόδιοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να προσδιορίσουν το επίπεδο αναγκών για τις υπηρεσίες σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας στα κράτη μέλη.

Κεφάλαιο 1: Κύριες αρχές και νομικό πλαίσιο

1. Τι εννοούμε όταν μιλάμε για μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (αποϊδρυματοποίηση)

Η αποϊδρυματοποίηση είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει:

1. την ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εξατομικευμένων υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αποσκοπούν στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης, και τη μεταφορά των πόρων από τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας στις νέες υπηρεσίες, ώστε να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα,
2. το προγραμματισμένο κλείσιμο ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας όπου ζουν παιδιά, άτομα με αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας) και ηλικιωμένα άτομα, απομονωμένα από την κοινωνία, με ανεπαρκή πρότυπα φροντίδας και υποστήριξης, και όπου συχνά τους στερούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους,
3. την πλήρη προσβασιμότητα και διαθεσιμότητα των συμβατικών υπηρεσιών όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η απασχόληση, η στέγαση, η υγεία και οι μεταφορές, σε όλα τα παιδιά και τους ενήλικους με ανάγκες υποστήριξης.

Η Ενότητα III των Κατευθυντήριων γραμμών περιλαμβάνει ορισμούς των όρων «ίδρυμα», «υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας», «εναλλακτικές λύσεις φροντίδας και πρόληψης», και άλλων βασικών όρων.

Υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και θεωρητικά και εμπειρικά στοιχεία, υπέρ της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα σε εναλλακτικές λύσεις σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας. Αυτά μπορούν να παράσχουν καλύτερη ποιότητα ζωής για τα άτομα και τις οικογένειές τους, βελτιωμένη κοινωνική ένταξη και καλύτερο εργασιακό περιβάλλον για το προσωπικό. Υπογραμμίζεται ότι το κόστος των υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας είναι παρόμοιο με αυτό της ιδρυματικής φροντίδας, εφόσον αυτή η σύγκριση γίνεται με βάση παρόμοιες ανάγκες των τροφίμων και παρόμοια ποιότητα φροντίδας.¹

Αυτό το κεφάλαιο περιγράφει πώς τα Διαρθρωτικά Ταμεία (και, τηρουμένων των αναλογιών, ο ΜΠΒ και το ΕΓΤΑΑ) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να συμβάλουν στη διαδικασία αυτή.

¹ Mansell, J., Knapp, M., Beadle-Brown, J. & Beecham, J. (2007) *Deinstitutionalisation and community living – outcomes and costs: report of a European Study*. (Αποϊδρυματοποίηση και διαβίωση στην τοπική κοινότητα – αποτελέσματα και κόστος: έκθεση μια ευρωπαϊκής μελέτης). Τόμος 2: Κύρια έκθεση. Canterbury: Κέντρο Tizard, Πανεπιστήμιο του Kent, http://www.kent.ac.uk/tizard/research/DECL_network/documents/DECLOC_Volume_2_Report_for_Web.pdf.

2. Γιατί πρέπει τα ταμεία της ΕΕ να στηρίξουν την ανάπτυξη των εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα

2.1 Το επιχείρημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όταν εφαρμόζουν τη νομοθεσία της ΕΕ, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη δεσμεύονται από το **Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης**. Αυτό σημαίνει ότι **όλη η χρηματοδότηση της ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιείται για να προστατεύει και να προωθεί τα θεμελιώδη δικαιώματα** όπως: ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, το δικαίωμα να μην υποβάλλεται κανείς σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα εκπαίδευσης, το δικαίωμα προς εργασία, το δικαίωμα στην υγεία, την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων. Επιπλέον, ο Χάρτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει ρητά τα δικαιώματα των ατόμων που συνήθως τοποθετούνται σε ιδρύματα: **το δικαίωμα των παιδιών** στην προστασία και τη φροντίδα σύμφωνα με το συμφέρον τους (άρθρο 24), **το δικαίωμα των ηλικιωμένων** να διάγουν μια αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή (άρθρο 25) και **το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία** να συμμετέχουν στον κοινοτικό βίο (άρθρο 26). **Καθώς τα άτομα που τοποθετούνται σε ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας στερούνται πολλά από αυτά τα δικαιώματα, αυτού του είδους τα μοντέλα φροντίδας δεν θα πρέπει να λαμβάνουν χρηματοδότηση από την ΕΕ. Αντιθέτως, όλα τα διαθέσιμα κονδύλια χρηματοδότησης θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να υποστηρίξουν τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, στο κλείσιμο των ιδρυμάτων και στην παροχή σε όλους πρόσβασης στις συμβατικές υπηρεσίες.**

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Το Δεκέμβριο του 2010, η ΕΕ έγινε συμβαλλόμενο μέρος της **σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (εφεξής καλούμενης «ΣΗΕΔΑΑ»)**. επικυρώνοντας τη ΣΗΕΔΑΑ, η ΕΕ δεσμεύθηκε να εξασφαλίσει ότι **όλη η σχετική νομοθεσία, τα προγράμματα και η χρηματοδότηση της ΕΕ θα σέβονται και θα προωθούν την ισότητα των ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία και το δικαίωμα ανεξάρτητης διαβίωσης και ένταξης στην τοπική κοινότητα (άρθρο 19)**. Τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας αποκλείουν τα άτομα με αναπηρία από την κοινωνία και τους στερούν τη δυνατότητα άσκησης του δικαιώματός τους να ζουν ενταγμένα στην τοπική κοινότητα. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη, εντός του αντίστοιχου τομέα αρμοδιότητάς τους,² έχουν την υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 19 της ΣΗΕΔΑΑ να επανορθώνουν αυτή την

---

² Τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν ενταχθεί ρητά στους τομείς αρμοδιότητας της ΕΕ που είναι σχετικοί με τα ζητήματα που διέπονται από τη ΣΗΕΔΑΑ. Βλ. το Παράρτημα στην Απόφαση του Συμβουλίου της 26^{ης} Νοεμβρίου 2009 σχετικά με τη σύναψη, από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (2010/48/ΕΚ), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:023:0035:0061:EL:PDF>.

κατάσταση, και τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως βασικό εργαλείο για την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης.

Εκτός από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 19, η ΣΗΕΔΑΑ απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία προστατεύονται από οποιαδήποτε μορφή βασανιστηρίων ή βάνουσης, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής (άρθρο 15), και από την εκμετάλλευση, την άσκηση βίας και την κακοποίηση (άρθρο 16). Τέτοιου είδους μεταχείριση αποτελεί σύνηθες φαινόμενο στα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας σε ολόκληρη την Ευρώπη.³ Σε ό,τι αφορά τα παιδιά με αναπηρία, το άρθρο 23 προβλέπει ότι έχουν ίσα δικαιώματα όσον αφορά στην οικογενειακή ζωή, και όταν η άμεση οικογένεια είναι ανίκανη να φροντίσει ένα παιδί με αναπηρία, τα συμβαλλόμενα κράτη «δεσμεύονται να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για την παροχή εναλλακτικής φροντίδας εντός της ευρύτερης οικογένειας και, εάν ούτε αυτό είναι δυνατόν, εντός της κοινότητας σε οικογενειακό περιβάλλον».

Χρήση και δυνατότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων

Μια λεπτομερής νομική ανάλυση των όσων συνεπάγεται σε σχέση με την τρέχουσα χρήση και τις μελλοντικές δυνατότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων η σύναψη της ΣΗΕΔΑΑ από την ΕΕ δίνεται σε μια έκθεση που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Περιφερειακού Γραφείου Ευρώπης της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΥΑ): «**Getting a Life: Living Independently and Being Included in the Community**».⁴ (Ζωή με ενδιαφέρον: ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην τοπική κοινότητα). Επιπλέον, μια έκθεση του οργανισμού Open Society Foundations με τίτλο «**The European Union and the Right to Live in the Community**» (Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το δικαίωμα διαβίωσης στην τοπική κοινότητα) εξετάζει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών και της ΕΕ να καταπολεμούν τις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό χρησιμοποιώντας τα Διαρθρωτικά Ταμεία.⁵ Και οι δύο εκθέσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όταν σχεδιάζουν το πώς θα χρησιμοποιηθούν τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού αναγνωρίζει ότι τα παιδιά, για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, πρέπει να μεγαλώνουν σε οικογενειακό περιβάλλον, σε μια ατμόσφαιρα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης. Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, και κατά συνέπεια απαιτείται από αυτά να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίζουν ειδική προστασία και εναλλακτική φροντίδα για τα παιδιά που έχουν στερηθεί το οικογενειακό τους περιβάλλον προσωρινά ή οριστικά, λαμβάνοντας πάντα υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

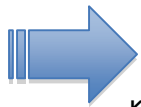
Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού απαριθμεί μια σειρά από δικαιώματα του παιδιού που, στο σύνολό τους, υποδεικνύουν ότι η διαβίωση και φροντίδα

³Βλ. εκθέσεις στο Παράρτημα 2.

⁴http://www.europe.ohchr.org/Documents/Publications/Getting_a_Life.pdf.

⁵<http://www.soros.org/sites/default/files/europe-community-living-20120507.pdf>

των περισσότερων παιδιών πρέπει να εξασφαλίζεται από τις βιολογικές τους οικογένειες (άρθρα 7 και 9). Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, και είναι ευθύνη του κράτους να στηρίζει τους γονείς ώστε να ανταποκρίνονται σε αυτή την ευθύνη τους (άρθρο 18). Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα προστασίας από προσβολή και βιαιοπραγία (άρθρο 19), δικαίωμα στην εκπαίδευση (άρθρο 28) και σε επαρκείς υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας (άρθρο 24), αλλά συγχρόνως έχουν το δικαίωμα να ανατρέφονται από την οικογένειά τους. Όταν η οικογένεια δεν μπορεί να παράσχει στο παιδί τη φροντίδα που χρειάζεται, παρά την παροχή επαρκούς υποστήριξης από το κράτος, το παιδί έχει το δικαίωμα φροντίδας που υποκαθιστά την οικογένεια (άρθρο 20), η οποία πρέπει να υπόκειται σε περιοδικό έλεγχο (άρθρο 25).⁶

Το Κεφάλαιο 1 των Κατευθυντήριων γραμμών περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη λίστα των σχετικών νομικών εγγράφων και εγγράφων πολιτικής σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

2.2 Το επιχείρημα της σχέσης κόστους-οφέλους

Στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» δεσμεύει την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση της δημόσιας χρηματοδότησής τους για να υποστηρίξουν το στόχο της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Οι στόχοι κοινωνικής ένταξης της «Ευρώπης 2020» – που περιλαμβάνουν τη μείωση της φτώχειας, τη διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης, την προώθηση της δια βίου μάθησης, την προώθηση της ενεργητικής ένταξης των πιο ευάλωτων ομάδων, την παροχή αξιοπρεπούς στέγασης σε όλους και την απάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων – δεν μπορούν να επιτευχθούν αν δεν αντιμετωπισθεί η κατάσταση περισσότερων από 1,2 εκατομμύρια Ευρωπαίων που περνούν τη ζωή τους σε ιδρύματα διαμονής, απομονωμένοι και αποκλεισμένοι από την υπόλοιπη κοινωνία.

Αυτή η «εργαλειοθήκη» έχει στόχο να υποστηρίξει την εφαρμογή μιας από τις βασικές πρωτοβουλίες στο Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής⁷ που συνοδεύει την Ανακοίνωση σχετικά με την ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η εν λόγω πρωτοβουλία είναι να «προωθήσει τη στοχευμένη χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων για να υποστηρίξει τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας».

Καλύτερη χρήση των χρημάτων των φορολογουμένων για μια ανάπτυξη με λιγότερους αποκλεισμούς

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η επένδυση στην ιδρυματική φροντίδα τείνει να οδηγεί σε κακή δημόσια τάξη. Αυτό συμβαίνει γιατί η δημόσια χρηματοδότηση πηγαίνει σε υπηρεσίες που έχει αποδειχθεί ότι έχουν μέτρια αποτελέσματα για τα άτομα που εξυπηρετούν, ενώ τα

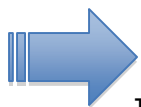
⁶Mulheir, G. & Browne, K. (2007) *De-institutionalising and Transforming Children's Services. A Guide to Good Practice. (Αποϊδρυματοποίηση και μετατροπή των παιδικών υπηρεσιών. Οδηγός ορθών πρακτικών)*. Πανεπιστήμιο του Birmingham: Birmingham.

⁷<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2010:1564:FIN:EN:PDF>

συστήματα στήριξης και φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, όταν χαρακτηρίζονται από σωστή οργάνωση και διαχείριση, οδηγούν σε καλύτερα αποτελέσματα για τα άτομα που τα χρησιμοποιούν.⁸

Υπογραμμίζεται ότι **οι ποιοτικές υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας δεν κοστίζουν, απαραίτητως, περισσότερο.** Έχει αποδειχθεί ότι όταν η ιδρυματική φροντίδα και οι υπηρεσίες στην τοπική κοινότητα συγκρίνονται με βάση τις ανάγκες των τροφίμων και την ποιότητα της φροντίδας, το κόστος τους είναι παρόμοιο. Για παράδειγμα, σύμφωνα με έρευνες που συγκρίνουν το κόστος της περίθαλψης ψυχικής υγείας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και σε ιδρύματα, το κόστος παραμένει περίπου το ίδιο, ενώ η ποιότητα ζωής των χρηστών της υπηρεσίας και η ικανοποίησή τους από τις υπηρεσίες βελτιώνονται.⁹ Παρομοίως, προληπτικές υπηρεσίες όπως η έγκαιρη παρέμβαση και η οικογενειακή στήριξη, καθώς και η οικογενειακή επανένταξη και η υψηλής ποιότητας εναλλακτική φροντίδα μπορούν μακροπρόθεσμα να έχουν ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο στα παιδιά, την εθνική οικονομία και την κοινωνία γενικότερα.

Αυτό που είναι σημαντικό να τονιστεί είναι **ότι επενδύοντας σε υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας τώρα, οι χώρες μπορούν να εξοικονομήσουν πόρους πιο μακροπρόθεσμα σε άλλους τομείς πολιτικής** (βλ. Κεφάλαιο 3 σχετικά με το πώς τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν βιώσιμες μεταρρυθμίσεις). Για παράδειγμα, οι ποιοτικές υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας θα έχουν καλύτερα αποτελέσματα υγείας για τα άτομα, που με τη σειρά τους θα μειώσουν τη χρήση των υπηρεσιών υγείας και το βάρος στους προϋπολογισμούς για την υγεία. Η χρήση των ταμείων της ΕΕ για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων αντί για την ιδρυματική φροντίδα και για να βελτιωθεί η προσβασιμότητα στις συμβατικές υπηρεσίες θα δώσει στα άτομα την ευκαιρία να ενταχθούν στην κοινωνία και να συνεισφέρουν στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξή της. Επιπλέον, η επένδυση στις υπηρεσίες φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, καθώς και στις συμβατικές υπηρεσίες, όχι μόνο θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής όσων χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες, αλλά θα συμβάλει και στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας στον κοινωνικό, εκπαιδευτικό και υγειονομικό τομέα, και με τον τρόπο αυτό **θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της «Ευρώπης 2020» για κοινωνική ένταξη, εκπαίδευση και απασχόληση.**

Το Κεφάλαιο 1, ενότητα 5 των Κατευθυντήριων γραμμών, με τίτλο «Καλύτερη χρήση των πόρων» παραθέτει τα οικονομικά επιχειρήματα υπέρ της ανάπτυξης των εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα.

3. Οι δυνατότητες των ταμείων της ΕΕ να υποστηρίξουν την αποϊδρυματοποίηση

⁸AAMR κ.ά (2004) *Community for All Toolkit* («Εργαλειοθήκη σχετικά με την τοπική κοινότητα για όλους»), Resources for Supporting Community Living, σελ.91

⁹McDaid, D. & Thornicroft, G. (2005) *Policy brief, Mental health II, Balancing institutional and community-based care* (Συνοπτική έκθεση πολιτικής, Ψυχική υγεία II, Εξισορρόπηση ιδρυματικής φροντίδας και φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας), Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, σελ. 10.

Υποστήριξη των διαρθρωτικών αλλαγών στα συστήματα υγείας και κοινωνικής φροντίδας

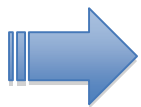
Η τρέχουσα οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση έχει σημαντικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και βιωσιμότητα διαφόρων ευρωπαϊκών μοντέλων κράτους κοινωνικής πρόνοιας, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και υγειονομικής περίθαλψης.

Ευκαιρία διαρθρωτικής μεταρρύθμισης που δίνεται από την οικονομική κρίση

Όπως υπογραμμίζεται στην Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2012 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,¹⁰ τα κράτη μέλη πρέπει να δουν την κρίση ως ευκαιρία διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στους τομείς αυτούς, και πιο συγκεκριμένα:

- μεταρρύθμιση των συστημάτων υγείας με στόχο την οικονομική απόδοση και τη βιωσιμότητα,
- ανάληψη πρωτοβουλιών που διευκολύνουν την ανάπτυξη των τομέων με τις μεγαλύτερες δυνατότητες απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών, και
- την εφαρμογή στρατηγικών ενεργητικής ένταξης, και επαρκών και οικονομικά προσιτών κοινωνικών υπηρεσιών για την πρόληψη της περιθωριοποίησης των ευάλωτων ομάδων.

Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο ευρύτερο πλαίσιο των συνεχιζόμενων ή μελλοντικών μεταρρυθμίσεων του κράτους πρόνοιας στην ΕΕ. Στην πραγματικότητα, η άσκοπη ιδρυματοποίηση μερικών από τις πιο ευάλωτες ή/και περιθωριοποιημένες ομάδες στην Ευρώπη (παιδιά, άτομα με αναπηρία και προβλήματα ψυχικής υγείας, εξαρτημένα ηλικιωμένα άτομα), οδηγεί όχι μόνο στην παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους αλλά και σε αναποτελεσματική λειτουργία των κοινωνικών συστημάτων και συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης, ιδιαίτερα επιβαρύνοντας υπερβολικά τα τελευταία.

Το Κεφάλαιο 1 των Κατευθυντήριων γραμμών προβάλλει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παρατηρούνται στον τομέα της ιδρυματικής φροντίδας και τα αποτελέσματα της ιδρυματοποίησης στα παιδιά και τους ενήλικους.

Ως εκ τούτου, τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να αντιμετωπίσουν αυτές τις αναποτελεσματικότητες υποστηρίζοντας διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προς δύο κατευθύνσεις:

- τη μεταστροφή από την υπερβολική εξάρτηση από τα κοινωνικά συστήματα και τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης προς την ενσωμάτωση στον σχεδιασμό, δηλ. την εξασφάλιση ότι οι συμβατικές πολιτικές και υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες ολόκληρου του πληθυσμού, και

¹⁰http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2012_en.pdf.

- εντός των κοινωνικών συστημάτων και των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης, τη μεταστροφή από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα και υποστήριξη σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της εστίασης στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης. Στην περίπτωση των παιδιών, αυτό περιλαμβάνει τη μείωση της ανάγκης για εναλλακτική φροντίδα μέσω της πρόληψης του άσκοπου χωρισμού των παιδιών από τους γονείς τους .

Διευκόλυνση της εφαρμογής του ευρωπαϊκού πλαισίου ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών φροντίδας και υποστήριξης διευκολύνοντας την εφαρμογή του **Εθελοντικού ευρωπαϊκού πλαισίου ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες**.¹¹ Το Πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκε το 2010 από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας με στόχο να αναπτυχθεί μια κοινή κατανόηση της ποιότητας των κοινωνικών υπηρεσιών εντός της ΕΕ. Αναγνωρίζει ότι οι περισσότερες κοινωνικές υπηρεσίες στην Ευρώπη εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη δημόσια χρηματοδότηση, και ότι στο παρόν πλαίσιο που οι δημόσιες αρχές στα κράτη μέλη εκτίθενται σε όλο και μεγαλύτερους χρηματοπιστωτικούς περιορισμούς, υπάρχει η ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στις επενδύσεις που προωθούν τη συνεχή ανάπτυξη τόσο της ποιότητας όσο και της οικονομικής απόδοσης των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών. **Τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να ενισχύσουν την ανάπτυξη των κοινωνικών υπηρεσιών με βάση αρχές ποιότητας**, όπως διαθεσιμότητα, προσιτή τιμή, προσβασιμότητα, σεβασμός των δικαιωμάτων των χρηστών, καλές εργασιακές συνθήκες και επαρκής υλική υποδομή.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως **αναφορά για την ανάπτυξη συγκεκριμένων πλαισίων ποιότητας σε εθνικό επίπεδο, τα οποία θα συνέβαλαν στη μέτρηση του αντίκτυπου των Διαρθρωτικών Ταμείων στην ποιότητα των υπηρεσιών και την ποιότητα ζωής των χρηστών των υπηρεσιών.**

Στο Κεφάλαιο 9 των Κατευθυντήριων γραμμών συζητούνται τρόποι προσδιορισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών.

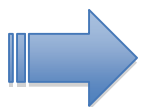
Συνδυασμός των επενδύσεων στην υποδομή με την εξέλιξη του εργατικού δυναμικού και τη βελτίωση των συμβατικών υπηρεσιών

Στη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων, αλλά και παλαιότερων, αποδείχθηκε ότι οι πολυδιάστατες επενδύσεις, οι οποίες καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των αναγκών ανάπτυξης – συμπεριλαμβανομένων της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της υγείας, της απασχόλησης, των μεταφορών και της στέγασης – έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο. Κατά συνέπεια, μια κατάλληλη συνδυαστική χρήση του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της αποϊδρυματοποίησης.

¹¹<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6140&langId=en>.

- Το **ΕΤΠΑ** μπορεί να υποστηρίξει **στοχευμένες επενδύσεις στις συμβατικές υποδομές υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, στην εκπαίδευση, τη στέγαση και σε εξειδικευμένες υπηρεσίες όπου χρειάζεται**. Η υποδομή αυτή μπορεί να ενισχύσει την πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες στην τοπική κοινότητα, με στόχο την εξασφάλιση εξατομικευμένης φροντίδας και υποστήριξης, κοινωνικής ένταξης και σεβασμού των δικαιωμάτων των χρηστών των υπηρεσιών. **Το ΕΤΠΑ δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για να στηρίξει την ανέγερση νέων ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας ή την ανακαίνιση και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων**. Μια αναστολή της ανέγερσης νέων ιδρυμάτων θα πρέπει να περιλαμβάνει την παρεμπόδιση της χρήσης όλων των δημοσίων κονδυλίων για τους σκοπούς αυτούς. Αυτή η αναστολή θα πρέπει να επεκταθεί ώστε να καλύπτει και σημαντικά έργα ανακαίνισης των υπάρχοντων ιδρυμάτων, τα οποία θα καθιστούσαν δύσκολη την αιτιολόγηση του κλεισίματος του ιδρύματος βραχυπρόθεσμα. **Οι στοχευμένες επενδύσεις σε υφιστάμενα ιδρύματα μπορούν να αιτιολογηθούν σε εξαιρετικές περιπτώσεις για σκοπούς αντιμετώπισης άμεσων κινδύνων που απειλούν τη ζωή των τροφίμων και που σχετίζονται με κακές υλικές συνθήκες, αλλά μόνο ως μεταβατικά μέτρα εντός του πλαισίου μιας στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης**.
- Το **ΕΚΤ** μπορεί να στηρίξει την **ανάπτυξη ενός φάσματος ολοκληρωμένων υπηρεσιών** που θα έδιναν στα άτομα τη δυνατότητα να εγκαταλείψουν τα ιδρύματα διαμονής και να ζήσουν στην τοπική κοινότητα με κατάλληλη υποστήριξη, και θα προλάμβαναν την τοποθέτηση σε ιδρύματα. Τέτοιου είδους υπηρεσίες περιλαμβάνουν την έγκαιρη παρέμβαση, την οικογενειακή στήριξη, τη φροντίδα από ανάδοχους γονείς, την παροχή ατομικής βοήθειας, την αποκατάσταση, την υποστήριξη διαμονής σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, τα προγράμματα ανεξάρτητης διαβίωσης και την υποστηριζόμενη απασχόληση. Το ΕΚΤ μπορεί επίσης να στηρίξει την επένδυση στη **διαχείριση της διαδικασίας αλλαγής και στη συγκρότηση εργατικού δυναμικού με επαρκή προσόντα**, συμπεριλαμβανομένης της εκ νέου κατάρτισης του προσωπικού ιδρυματικής φροντίδας στην εργασία στις νέες υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Το Κεφάλαιο 5 των Κατευθυντήριων γραμμών παραθέτει διάφορους τύπους υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας για τα παιδιά και τις οικογένειές τους, για τους ενήλικους και τους ηλικιωμένους.

Υποστήριξη βιώσιμων μεταρρυθμίσεων

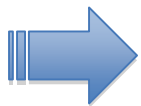
Ο γενικός στόχος των Διαρθρωτικών Ταμείων είναι να υποστηρίξει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που συμβάλλουν στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη όλων των περιφερειών της ΕΕ, με ιδιαίτερη εστίαση στις περιφέρειες που υστερούν. Μια σημαντική αρχή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον καταμερισμό των κονδυλίων είναι αυτή της **προσθετικότητας**, που σημαίνει ότι τα κονδύλια των Διαρθρωτικών Ταμείων δεν πρέπει να αντικαθιστούν τις εθνικές δαπάνες ενός κράτους μέλους, αλλά αντιθέτως να καταβάλλονται επιπροσθέτως σε αυτές τις δαπάνες, προκειμένου να αποτελούν μοχλό ανάπτυξης. Το συμπέρασμα που απορρέει από αυτή την αρχή είναι ότι **τα Διαρθρωτικά**

Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν επενδύσεις σε μακροπρόθεσμες βιώσιμες μεταρρυθμίσεις.

Στην περίπτωση των μέτρων για την υποστήριξη της αποϊδρυματοποίησης, είναι κρίσιμη η σωστή εφαρμογή της αρχής της **βιωσιμότητας**. Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας είναι μια περίπλοκη διαδικασία που απαιτεί επιπρόσθετους πόρους, ειδικά στην αρχή της διαδικασίας και ενόσω και τα δύο συστήματα λειτουργούν παράλληλα. Κατά κανόνα (με επιφύλαξη προσαρμογής ανάλογα με τα διάφορα εθνικά/περιφερειακά πλαίσια):

- τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν επενδύσεις στην ανάπτυξη των νέων υπηρεσιών,
- ο εθνικός προϋπολογισμός θα πρέπει να συνεχίσει να καλύπτει το κόστος λειτουργίας του ιδρύματος έως ότου αρχίσουν να λειτουργούν οι νέες υπηρεσίες και όλοι οι τρόφιμοι έχουν εγκαταλείψει το ίδρυμα,
- μόλις οι νέες υπηρεσίες έχουν αναπτυχθεί και λειτουργούν, ο εθνικός προϋπολογισμός που χρησιμοποιούταν προηγουμένως για τη λειτουργία του ιδρύματος πρέπει να μεταφερθεί στις νέες υπηρεσίες (**αποκλειστική διάθεση των κονδυλίων**).

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολύ περιορισμένες περιστάσεις, όταν οι επενδύσεις στα ιδρύματα είναι αναγκαίες για να σωθούν ζωές, υπό τον όρο ότι υπάρχουν «σαφώς προσδιορισμένοι και επιβαλλόμενοι λόγοι να αναληφθεί περιορισμένη δράση» και ότι «η χρήση τους αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου στρατηγικού προγράμματος» για την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα.¹²

Το Κεφάλαιο 6 των Κατευθυντήριων γραμμών επικεντρώνεται στα επακόλουθα της μετάβασης όσον αφορά στους χρηματοπιστωτικούς, τους υλικούς και τους ανθρώπινους πόρους.

Προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας

Η κοινωνική καινοτομία μπορεί να οριστεί ως νέες αντιδράσεις σε επιτακτικές κοινωνικές απαιτήσεις, που επηρεάζουν τη διαδικασία των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, με στόχο τη βελτίωση της ανθρώπινης ευημερίας.¹³

Στο παρελθόν, τα άτομα έπρεπε να προσαρμόζονται στις υπηρεσίες που διατίθεντο αντί να διαμορφώνονται αυτές οι υπηρεσίες σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού. Τελευταία, ωστόσο, επικρατεί ολοένα και περισσότερο η τάση προς εξατομίκευση της υποστήριξης ώστε να ανταποκρίνεται σε πραγματικές – σε αντιδιαστολή προς εικαζόμενες

¹² Βλ. Open Society Foundations, *The European Union and the Right to Live in the Community* («Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το δικαίωμα διαβίωσης στην τοπική κοινότητα»), σελ.15.

¹³ Βλ. την έκθεση, *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union* (Ενίσχυση των ατόμων, προώθηση της αλλαγής: κοινωνική καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση), http://ec.europa.eu/bepa/pdf/publications_pdf/social_innovation.pdf.

ανάγκες.¹⁴ Τα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας και άλλα μοντέλα που προωθούν το διαχωρισμό αντικαθίστανται από εξατομικευμένες λύσεις διαβίωσης και υποστήριξης, οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα της ένταξης στην κοινωνία και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη – για τα παιδιά και τις οικογένειές τους, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας και τους ηλικιωμένους. Η αποϊδρυματοποίηση και η ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας θα πρέπει, συνεπώς, να ληφθούν υπόψη από την ΕΕ ως τρόπος προώθησης της κοινωνικής καινοτομίας στα κράτη μέλη. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία προσφέρουν στην ΕΕ και τα κράτη μέλη μια ευκαιρία να επενδύσουν σε καινοτόμες υπηρεσίες, οι οποίες δίνουν στα άτομα την επιλογή και τον έλεγχο ως προς το τι υπηρεσίες παρέχονται και πώς. Συγκεκριμένα, **το ΕΚΤ μπορεί να προσφέρει χρηματοδότηση για την πιλοτική δοκιμή διαφόρων προσεγγίσεων, καθώς και να παρέχει το πλαίσιο για την ένταξη της κοινωνικής καινοτομίας.**¹⁵

Είναι επίσης σημαντικό να τοποθετηθεί η αποϊδρυματοποίηση – ως μέσο εφαρμογής της κοινωνικής καινοτομίας – στο πλαίσιο της τρέχουσας οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη. Στο πλαίσιο των περιορισμένων πόρων, η κοινωνική καινοτομία αποτελεί βήμα προς την κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού με νέες λύσεις, ενώ κάνει καλύτερη χρήση των διαθέσιμων πόρων.

4. Το νομικό πλαίσιο: Κανονισμοί για τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ για τις περιόδους 2007-2013 και 2014-2020

Αυτή η ενότητα παρέχει μια επισκόπηση των νομικών διατάξεων που σχετίζονται με την αποϊδρυματοποίηση και που περιλαμβάνονται στους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων για την τρέχουσα και την επόμενη περίοδο προγραμματισμού.

Τα αποσπάσματα από τα επίσημα νομικά έγγραφα παρατίθενται είτε σε πράσινα πλαίσια είτε εντός εισαγωγικών, ενώ το επεξηγηματικό κείμενο παρέχει μια ερμηνεία των νομικών διατάξεων, όπως προτείνεται από τους συγγραφείς αυτής της «εργαλειοθήκης».

4.1 Τρέχοντες κανονισμοί 2007-2013

Οι τρέχοντες κανονισμοί για τα Διαρθρωτικά Ταμεία¹⁶ για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 δεν περιλαμβάνουν ρητά την αποϊδρυματοποίηση στις επενδυτικές προτεραιότητές τους. Παρόλα αυτά, αρκετές διατάξεις στους τρεις σχετικούς κανονισμούς παρέχουν στα κράτη μέλη ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων ώστε να στηρίξουν τα μέτρα αποϊδρυματοποίησης:

¹⁴ Power, Andrew (2011) *Active Citizenship & Disability: Learning Lessons in Transforming Support for Persons with Disabilities*. (Ενεργός πολίτης και αναπηρία: διδάγματα σε σχέση με τη μετατροπή της υποστήριξης προς τα άτομα με αναπηρία). Galway: Εθνικό πανεπιστήμιο Ιρλανδίας Galway, σ.1.

¹⁵ Βλ. την Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, σελ. 18, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0758:FIN:EL:PDF>, και Στοιχεία για ένα Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο 2014 έως 2020, σελ. 39, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/csf_part2_EL.pdf.

¹⁶ Γενικός κανονισμός (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου), Κανονισμός για το ΕΤΠΑ (Κανονισμός (ΕΚ) Αριθ. 1080/2006), Κανονισμός ΕΚΤ (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1081/2006).

Το άρθρο 16 του Γενικού κανονισμού εισάγει μια γενική αρχή που απαγορεύει τη χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων για οποιαδήποτε επένδυση που επιφέρει διακρίσεις κατά των ατόμων με αναπηρία, ενώ ενθαρρύνει τη χρήση τους για να διασφαλιστεί η ισότητα και η προσβασιμότητα.

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των Ταμείων και, ειδικότερα, της πρόσβασης σε αυτά.

Η χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων για τη διατήρηση του συστήματος της ιδρυματικής φροντίδας για τα άτομα με αναπηρία και τους ηλικιωμένους θα πρέπει να ερμηνευθεί ως ασυνεπής προς αυτούς τους θετικούς στόχους¹⁷ αντιθέτως, το πνεύμα του άρθρου 16 **ενθαρρύνει τη χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων για την ανάπτυξη προσβάσιμων υπηρεσιών στην κοινότητα, που θα υποστηρίζουν την κοινωνική ένταξη διαφόρων ομάδων.**

Το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του **κανονισμού για το ΕΚΤ** προβλέπει ότι το ΕΚΤ μπορεί να στηρίξει δράσεις «ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων με σκοπό τη βιώσιμη ενσωμάτωσή τους στην απασχόληση και καταπολέμηση των διακρίσεων κάθε μορφής στην αγορά εργασίας»· πιο γενικά, το άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο β) δηλώνει ότι το ΕΚΤ (μόνο για τις περιφέρειες στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση») μπορεί να στηρίξει την «ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων και των δημοσίων υπηρεσιών» μεταξύ άλλων στον «κοινωνικό τομέα». Τα άτομα που ζουν σε ιδρύματα βρίσκονται σαφώς σε μειονεκτική θέση, και η πρόσβαση σε συμβατικές κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες, μέσω της στήριξης του ΕΚΤ, θα διευκόλυνε την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωσή τους στους τομείς της εκπαίδευσης και της απασχόλησης, μεταξύ άλλων.

Το άρθρο 4 παράγραφος 11 του **Κανονισμού για το ΕΤΠΑ** δηλώνει ότι το ΕΤΠΑ μπορεί να στηρίξει (μόνο σε περιφέρειες στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση») «επενδύσεις στον τομέα της υγείας και στην κοινωνική υποδομή που συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής». Υπάρχουν βάσιμες θεωρητικές και εμπειρικές ενδείξεις ότι, σε σύγκριση με την ιδρυματική φροντίδα, η έγκαιρη παρέμβαση οδηγεί σε καλύτερα αποτελέσματα για τα παιδιά και τις οικογένειές τους, και ότι οι ποιοτικές υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας παρέχουν καλύτερη ποιότητα ζωής και διευκολύνουν την κοινωνική ένταξη των ατόμων. Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός της υποδομής υγείας και της κοινωνικής υποδομής με στόχο την παροχή υπηρεσιών φροντίδας και υποστήριξης κατ' οίκον και σε επίπεδο τοπικής κοινότητας συμβάλλει στη γενικότερη ανάπτυξη των κοινοτήτων όπου λειτουργούν αυτές οι υπηρεσίες, και από άποψη δημιουργίας θέσεων εργασίας μεταξύ άλλων.

¹⁷ Βλ. έκθεση ECCL (Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στην τοπική κοινότητα) *Wasted Time, Wasted Money, Wasted Lives ... A Wasted Opportunity? (Χαμένος χρόνος, Χαμένα λεφτά, Χαμένες ζωές... Μια χαμένη ευκαιρία;)*, σελ. 50, <http://www.community-living.info/documents/ECCL-StructuralFundsReport-final-WEB.pdf>.

4.2 Σχέδια κανονισμών 2014-2020¹⁸

Τόσο κατά τις προηγούμενες όσο και κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού, αρκετές χώρες της ΕΕ χρησιμοποίησαν τα Διαρθρωτικά Ταμεία για να ενισχύσουν και να διαιωνίσουν τα απαρχαιωμένα συστήματα ιδρυματικής φροντίδας.¹⁹ Συγκεκριμένα, το ΕΤΠΑ χρησιμοποιήθηκε σε κάποιες χώρες για να στηριχθεί η ανέγερση νέων ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας ή για να ανακαινιστούν τα υπάρχοντα.

Η μελλοντική περίοδος προγραμματισμού 2014-2020 προσφέρει μια ευκαιρία να αποφευχθεί μια τέτοια κατάχρηση των ταμείων και να στηριχθεί πιο ενεργά η μεταρρύθμιση των συστημάτων φροντίδας και υποστήριξης. **Μια πιο εστιασμένη χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων για να στηριχθεί η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας ενθαρρύνεται από μια σειρά διατάξεων που περιλαμβάνονται στην προτεινόμενη νομοθετική δέσμη για την πολιτική συνοχής της ΕΕ 2014-2020.** Μεταξύ αυτών είναι οι διατάξεις που παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω: συγκέντρωση του 20% των κονδυλίων του ΕΚΤ στον θεματικό στόχο της κοινωνικής ένταξης· ευκολότερος ολοκληρωμένος προγραμματισμός των διαφόρων ταμείων· ρητές διατάξεις που να επιτρέπουν τη χρήση του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ για την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης.

Οι διατάξεις που προβάλλονται θα δώσουν τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν το ζήτημα με πιο συστημικό τρόπο και να προγραμματίσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις παρά να παρεμβαίνουν κατά περίπτωση. Τέτοιου είδους διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να ενθαρρυνθούν από τη διάθεση των κατάλληλων πόρων κατά τη διαπραγμάτευση των εγγράφων προγραμματισμού για την περίοδο 2014-2020, όπως περιγράφεται στο Κεφάλαιο 2.

Κανονισμός για τις κοινές διατάξεις²⁰

Το άρθρο 9 του κανονισμού που περιλαμβάνει τις κοινές διατάξεις για όλα τα ταμεία του ΚΣΠ παρουσιάζει έντεκα κύριους θεματικούς στόχους που θα στηρίξουν τα ταμεία. Ο κύριος στόχος που αφορά στο θέμα της αποϊδρυματοποίησης είναι ο **Στόχος 9: «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας».** Η ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα θα ενέπιπτε σαφώς σε αυτόν το στόχο, ως τρόπος αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού και καταπολέμησης της φτώχειας. Επιπλέον, το άρθρο 6 αναφέρει ότι **«οι χρηματοδοτούμενες από τα Ταμεία του ΚΣΠ πράξεις συμμορφώνονται με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο».** Αυτό περιλαμβάνει όλα τα νομικά μέσα που αναφέρονται στο μέρος 2.1. Τέλος, το άρθρο 7 προβλέπει ότι «τα κράτη μέλη και η Επιτροπή λαμβάνουν **τα κατάλληλα μέτρα για να**

¹⁸Αυτή η «εργαλειοθήκη» παραπέμπει στο κείμενο του σχεδίου δέσμης νομοθετικών μέτρων για την Πολιτική συνοχής της ΕΕ 2014-2020 που ενέκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2011. Την εποχή έκδοσης αυτής της «εργαλειοθήκης», οι προτάσεις της Επιτροπής ήταν ακόμη υπό διαπραγμάτευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

¹⁹ Βλ. έκθεση ECCL (Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στην τοπική κοινότητα), ό. π.

²⁰http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/summaries/general/general_summary_el.pdf.

αποτρέψουν κάθε διάκριση (...) κατά την εκπόνηση και υλοποίηση των προγραμμάτων».

- **Εκ των προτέρων όροι**

Ένα σημαντικό νέο στοιχείο στα σχέδια κανονισμού για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 είναι η διάταξη για τους «εκ των προτέρων όρους». Αναφέρει ρητά ότι τα κράτη μέλη, προκειμένου να μπορούν να δαπανήσουν αποτελεσματικά τα κονδύλια της ΕΕ σε μια δεδομένη προτεραιότητα, πρέπει να έχουν εκπληρώσει κάποιους όρους, όπως η ύπαρξη κατάλληλου νομικού πλαισίου, στρατηγικής ή σχεδίου δράσης. Ο κανονισμός για τις κοινές διατάξεις προσδιορίζει **γενικούς και θεματικούς εκ των προτέρων όρους** (Παράρτημα IV).

Ο **θεματικός όρος** που αφορά περισσότερο στην αποϊδρυματοποίηση σχετίζεται με τον θεματικό στόχο «**Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας**». Για να μπορούν να δαπανούν τους χρηματοδοτικούς πόρους που διατίθενται για αυτόν το στόχο, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν θεσπίσει μια εθνική στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας που, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει «**μέτρα για τη μεταφορά της φροντίδας από την κατοικία στην τοπική κοινότητα**».

Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να συμμορφώνονται με **γενικούς όρους** που περιλαμβάνουν όλες τις θεματικές προτεραιότητες. Ένας από αυτούς τους γενικούς όρους είναι «**η ύπαρξη μηχανισμού που διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία**».

Σε περίπτωση που δεν ικανοποιούνται οι εκ των προτέρων όροι κατά την περίοδο προγραμματισμού, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει το σύνολο ή μέρος της χρηματοδότησης (άρθρο 17 παράγραφος 5).

Κανονισμός για το ΕΤΠΑ²¹

Οι θεματικοί στόχοι του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις «μεταφράζονται» σε επενδυτικές προτεραιότητες στους ειδικούς κανονισμούς για το κάθε ταμείο. Η «**προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση της φτώχειας**» είναι μια επενδυτική προτεραιότητα του ΕΤΠΑ (άρθρο 5) που περιλαμβάνει:

α) επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μειώνοντας τις ανισότητες όσον αφορά στην κατάσταση στον τομέα της υγείας και **τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε δημοτικό επίπεδο.**

Κανονισμός για το ΕΚΤ²²

²¹http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation/erdf/erdf_proposal_el.pdf

²²http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/regulation/esf/esf_proposal_el.pdf

Η «**προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση της φτώχειας**» αποτελεί επενδυτική προτεραιότητα και για το ΕΚΤ (άρθρο 3), που περιλαμβάνει:

- (i) ενεργό ένταξη·
- (iii) την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεπιοθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού· και
- (iv) τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.

Το προοίμιο (παράγραφος 11) του κανονισμού για το ΕΚΤ αναφέρει ρητά ότι «**το ΕΚΤ θα πρέπει να προωθήσει επίσης τη μετάβαση από τις υπηρεσίες φροντίδας που βασίζονται σε ιδρύματα σε υπηρεσίες που βασίζονται σε κοινότητες**».

Επιπλέον, το **άρθρο 8 «Ισότητα των ευκαιριών και απαγόρευση των διακρίσεων**» προβλέπει ότι η ισότητα ευκαιριών και η απαγόρευση των διακρίσεων πρέπει να προωθούνται μέσω:

*«**ειδικών στοχευμένων ενεργειών (...) [που] θα έχουν ως στόχο άτομα που εκτίθενται σε κίνδυνο δυσμενούς διάκρισης και άτομα με αναπηρία, με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας, τη βελτίωση της κοινωνικής τους ένταξης, τη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά το μορφωτικό τους επίπεδο και την κατάσταση της υγείας τους, καθώς και τη διευκόλυνση της μετάβασης από υπηρεσίες φροντίδας παρεχόμενες από ιδρύματα σε υπηρεσίες φροντίδας που βασίζονται στην κοινότητα.**»*

Το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ)

Με στόχο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αποφασίσουν για τη στρατηγική κατεύθυνση της επόμενης χρηματοπιστωτικής περιόδου προγραμματισμού 2014-2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέπτυξε ένα Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ).²³ Το ΚΣΠ έχει στόχο να μεταφράσει τους θεματικούς στόχους των κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία στις βασικές δράσεις που θα υποστηρίζουν τα ταμεία. **Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας περιλαμβάνεται σε αυτές τις βασικές δράσεις.** Συγκεκριμένα, αναφέρεται ρητά ως βασική δράση στο πλαίσιο του θεματικού στόχου «**καταπολέμηση της φτώχειας και προώθηση της κοινωνικής ένταξης**» τόσο για το ΕΚΤ όσο και για το ΕΤΠΑ.

- Βασικές δράσεις του ΕΚΤ:

- στήριξη της μετάβασης από την ιδρυματική μέριμνα σε δημοτικές-κοινοτικές υπηρεσίες μέριμνας για παιδιά χωρίς γονική μέριμνα, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένα άτομα και άτομα με διανοητικές διαταραχές, εστιάζοντας στη σύνδεση μεταξύ υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών·
- εστιασμένες υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και μέριμνας, συμπεριλαμβανομένων ολοκληρωμένων προσεγγίσεων που συνδυάζουν την παιδική φροντίδα, την εκπαίδευση,

²³http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/detail.cfm?id=180

την υγεία και τη γονική στήριξη, με ιδιαίτερη εστίαση στην πρόληψη της τοποθέτησης των παιδιών σε ιδρύματα:

- βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας κοινωνικές υπηρεσίες όπως υπηρεσίες απασχόλησης και κατάρτισης, παιδική φροντίδα και μακροχρόνιες υπηρεσίες μέριμνας
- ειδικές δράσεις εστιασμένες σε άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο διακρίσεων και σε άτομα με αναπηρίες και χρόνιες ασθένειες προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, να ενισχυθεί η κοινωνική τους ένταξη και να μειωθούν οι ανισότητες όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο και την κατάσταση της υγείας: και
- ολοκληρωμένες διαδικασίες που συνδυάζουν διάφορα είδη μέτρων απασχολησιμότητας, καθώς και πρόσβαση σε υπηρεσίες, ιδίως υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες παιδικής φροντίδας και υπηρεσίες διαδικτύου.

- Βασικές δράσεις του ΕΤΠΑ:

- εστιασμένες επενδύσεις σε υποδομές για τη στήριξη της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, ενισχύοντας την πρόσβαση σε ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα με υπηρεσίες υψηλής ποιότητας
- στήριξη επενδύσεων σε υποδομές μέριμνας για παιδιά, για ηλικιωμένους και για μακροχρόνια μέριμνα.

Το ΚΣΠ παρέχει επίσης μερικές γενικές αρχές υλοποίησης για αυτές τις βασικές δράσεις. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι «**Τα ταμεία του ΚΣΠ δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για δράσεις που συμβάλλουν σε οιαδήποτε μορφή διαχωρισμού και διάκρισης**».

Αυτή είναι μια ζωτικής σημασίας αρχή που θα έπρεπε να ισχύει για όλες τις επενδύσεις ΕΚΤ και ΕΤΠΑ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι στο πλαίσιο της ιδρυματικής φροντίδας τα άτομα χωρίζονται από τις οικογένειές τους, τις κοινότητες και την υπόλοιπη κοινωνία, και το γεγονός ότι η ιδρυματοποίηση (που οφείλεται στην έλλειψη ή απουσία υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα) ισοδυναμεί με διακρίσεις²⁴, **τα Διαρθρωτικά Ταμεία δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να στηρίζουν την ιδρυματική φροντίδα. Όλες οι επενδύσεις στην υποδομή φροντίδας και στις υπηρεσίες υποστήριξης θα πρέπει να γίνονται στο πλαίσιο της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.**

- Άλλες βασικές δράσεις

Επιπρόσθετες βασικές δράσεις που εμπíπτουν σε άλλους θεματικούς στόχους μπορούν να είναι συμπληρωματικές της εφαρμογής των μέτρων αποϊδρυματοποίησης. Στο πλαίσιο του στόχου «**εκπαίδευση**», παρατίθενται οι ακόλουθες βασικές δράσεις:

- στήριξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων που στοχεύουν στη συνδρομή παιδιών και νέων με μαθησιακές δυσκολίες, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξή τους στο κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα,

²⁴Βλ. Open Society Foundations, ό.π., σελ. 12.

- στήριξη της μετάβασης από ειδικευμένα σχολεία για άτομα με αναπηρίες στα κανονικά σχολεία.

Στο πλαίσιο του στόχου «βελτίωση της θεσμικής ικανότητας και διασφάλιση αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης», οι σχετικές βασικές δράσεις είναι:

- ενίσχυση των ικανοτήτων των φορέων, όπως των κοινωνικών εταίρων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων, ώστε να μπορούν να παρέχουν αποτελεσματικότερα τη συνεισφορά τους στην απασχόληση, την εκπαίδευση και τις κοινωνικές πολιτικές,
- ανάπτυξη τομεακών και εδαφικών συμφώνων στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης, της υγείας και εκπαίδευσης σε όλα τα εδαφικά επίπεδα.

Αυτές έχουν σημασία γιατί η αποϊδρυματοποίηση θα είναι επιτυχής μόνο αν οι συμβατικές υπηρεσίες, όπως η εκπαίδευση και η απασχόληση είναι προσβάσιμες σε όλους.

Η αρχή της εταιρικής σχέσης

Η εταιρική σχέση είναι βασική αρχή για την επιτυχημένη υλοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων. Συνεπάγεται στενή συνεργασία μεταξύ των δημοσίων αρχών σε όλα τα επίπεδα και του ιδιωτικού τομέα και τρίτων. Οι εταίροι θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε όλο τον κύκλο του προγράμματος – προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Αυτό προβλέπεται από το άρθρο 5 του σχεδίου κανονισμού για τις κοινές διατάξεις, και θα παρουσιαστεί αναλυτικά σε έναν **ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση**, τα κύρια στοιχεία του οποίου έχουν προβλεφθεί σε ένα έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που δημοσιεύθηκε το Μάιο του 2012.²⁵ Σε ό,τι αφορά τη στήριξη των Διαρθρωτικών Ταμείων προς την αποϊδρυματοποίηση, είναι ζωτικής σημασίας **να δραστηριοποιηθούν δεόντως όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς στην εταιρική σχέση για όλα τα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματα**. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται εθνικές και τοπικές αρχές αρμόδιες για το σχεδιασμό και τη διαχείριση των μεταρρυθμίσεων (όπως κοινωνικές υποθέσεις, υπουργεία υγείας και παιδείας), **χρήστες των υπηρεσιών και οι οργανώσεις που τους εκπροσωπούν, και πάροχοι υπηρεσιών**. Στην περίπτωση που ο αριθμός των ενδιαφερόμενων οργανώσεων είναι μεγάλος, θα ήταν ίσως ενδεδειγμένο **να συγκροτηθούν συντονιστικές πλατφόρμες και να οριστεί ένας αντιπρόσωπος** που θα συμμετέχει στις συναντήσεις όπου συζητούνται η προετοιμασία και η εφαρμογή των προγραμμάτων.

4. Επισκόπηση των διαφόρων σταδίων (Προγραμματισμός, Εφαρμογή, Παρακολούθηση και Αξιολόγηση)

Η διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων είναι μια περίπλοκη διαδικασία που αποτελείται από μια σειρά διαφορετικών σταδίων:

- a. **Προγραμματισμός:** περιλαμβάνει τις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις εθνικές και περιφερειακές αρχές των κρατών μελών για τα

²⁵http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_el.pdf

έγγραφα σχεδιασμού και την κατανομή των κονδυλίων στις προτεραιότητες για μια επταετή περίοδο·

- b. **Εφαρμογή** – συνίσταται στην κατανομή και χρήση των κονδυλίων, συνήθως μέσω της επιλογής και της εκτέλεσης των έργων·
- c. **Παρακολούθηση και αξιολόγηση** – αυτές πραγματοποιούνται παράλληλα με τα δύο πρώτα στάδια, με σκοπό να διασφαλιστεί η ποιότητα, η αποτελεσματικότητα και η συνέπειά τους.

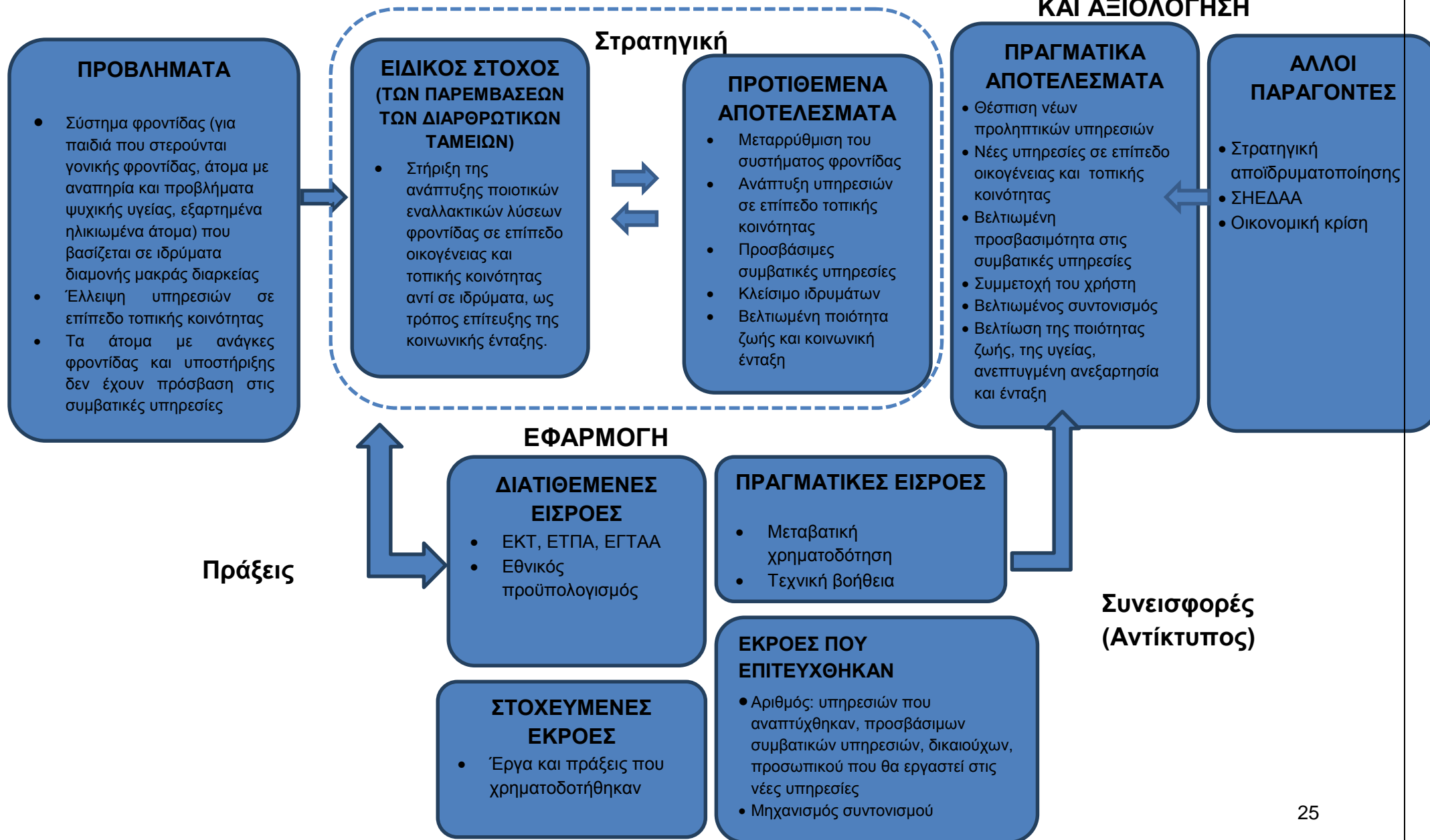
Το διάγραμμα στην επόμενη σελίδα απεικονίζει **το λογικό πλαίσιο για την πιθανή στήριξη μιας στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία**.

Τα ακόλουθα κεφάλαια περιγράφουν το πώς πρέπει να γίνει ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων αποϊδρυματοποίησης που στηρίζουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Αυτή η διαδικασία απαιτεί τη συμμετοχή μιας σειράς φορέων: της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των εθνικών και περιφερειακών αρχών των κρατών μελών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ). Για την επιτυχή εφαρμογή οποιουδήποτε προγράμματος αποϊδρυματοποίησης, **η ενεργός συμμετοχή των χρηστών των υπηρεσιών και των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν, καθώς και η διαβούλευση με αυτούς σε όλα τα στάδια της διαδικασίας είναι ζωτικής σημασίας**.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Κεφάλαιο 2: Προγραμματισμός

1. Συμβάσεις εταιρικής σχέσης

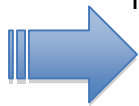
Όπως περιγράφηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας έχει προσδιοριστεί από το ΚΣΠ ως μία από τις βασικές δράσεις στο πλαίσιο του θεματικού στόχου «προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας». Στο πλαίσιο αυτού του θεματικού στόχου, οι συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν ένα **στρατηγικό όραμα** του πώς το κάθε κράτος μέλος πρόκειται να χρησιμοποιήσει τα σχετικά ταμεία της ΕΕ, ιδιαίτερα το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΑΑ, για να στηρίξει τη μετάβαση.

Το άρθρο 14 του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις προβλέπει τα κύρια στοιχεία του περιεχομένου των συμβάσεων εταιρικής σχέσης. Οι παράγραφοι που ακολουθούν παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με το πώς να συμπεριληφθεί η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας σε όλα τα σχετικά μέρη των συμβάσεων.

Κατά τη σύνταξη των συμβάσεων εταιρικής σχέσης και των επιχειρησιακών προγραμμάτων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί **τεχνική βοήθεια** για να εξασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν τις απαραίτητες ικανότητες. Η κατάρτιση στον τρόπο χρήσης των ταμείων της ΕΕ για να υποστηριχθεί η διαδικασία της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας θα πρέπει να οργανωθεί σε συνεργασία με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, κυρίως τις οργανώσεις που εκπροσωπούν τους χρήστες των υπηρεσιών, αλλά και με τις οικογένειές τους, τους παρόχους υπηρεσιών και τις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

Ανάλυση προβλημάτων – Άρθρο 14 στοιχείο α) σημείο i)

Το στρατηγικό όραμα σχετικά με το πώς να αναπτυχθεί ένα φάσμα εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα πρέπει να βασιστεί σε μια **αξιολόγηση των αναγκών του πληθυσμού και των διαθέσιμων υπηρεσιών στην εκάστοτε χώρα**. Αυτή η αξιολόγηση θα πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες για τον αριθμό και το φάσμα των υπηρεσιών που παρέχονται στην τοπική κοινότητα (συμπεριλαμβανομένων των προληπτικών υπηρεσιών): τους χρηματοπιστωτικούς, υλικούς και ανθρώπινους πόρους· αναλυτικά στοιχεία για τα άτομα με ανάγκες υποστήριξης που ζουν στην τοπική κοινότητα και τα άτομα που ζουν σε ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας· την πρόσβαση των παιδιών και των ενηλίκων με ανάγκες υποστήριξης στις συμβατικές υπηρεσίες· κ.ο.κ. Η ανάλυση προβλημάτων θα πρέπει να προσδιορίσει τα βαθύτερα αίτια της ιδρυματοποίησης των παιδιών, των ενηλίκων και των ηλικιωμένων, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν φτώχεια, έλλειψη υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, μετανάστευση, στίγμα και επαγγελματικές στάσεις.

Το Κεφάλαιο 2 των Κατευθυντήριων γραμμών επικεντρώνεται στους διάφορους τύπους αξιολόγησης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να διατυπωθεί μια στρατηγική αποϊδρυματοποίησης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα – Άρθρο 14 στοιχείο α) σημείο iii)

Για κάθε θεματικό στόχο, οι συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια σύνοψη των κύριων αναμενόμενων αποτελεσμάτων για κάθε Ταμείο του ΚΣΠ. **Η ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα θα πρέπει να συμπεριληφθεί ως ένα από τα κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα για το στόχο της «προώθησης της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας»** για το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ και, στις περιπτώσεις που ισχύει, για το ΕΓΤΑΑ. Εδώ θα πρέπει να περιγραφούν οι κύριες αρχές για τη στρατηγική χρήση των ταμείων ώστε να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα:

- Τα Ταμεία **δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανέγερση ή ανακαίνιση ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας**, ανεξαρτήτως του μεγέθους τους. Όλες οι επενδύσεις στην υποδομή και τις υπηρεσίες φροντίδας θα πρέπει να αποτρέπουν την ιδρυματοποίηση των παιδιών και των ενηλίκων, και να υποστηρίζουν τη μετάβαση από τις ιδρυματικές υπηρεσίες στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.
- Τα κονδύλια των ταμείων πρέπει να κατανέμονται με **στρατηγικό, προοδευτικό τρόπο**. Όλες οι επενδύσεις θα πρέπει να βασίζονται σε ένα ή περισσότερα (ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο) έγγραφα στρατηγικού χαρακτήρα που καθορίζουν ένα σαφές όραμα για το μελλοντικό σύστημα φροντίδας, με βάση τις αρχές και τις αξίες που κατοχυρώνονται στα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, και η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.
- Όλες οι σχετικές βασικές δράσεις άλλων θεματικών στόχων (ιδιαίτερα της «εκπαίδευσης» και της «βελτίωσης της θεσμικής ικανότητας και διασφάλισης αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης») που μπορούν να συμβάλουν στην ένταξη διαφορετικών ομάδων στην κοινωνία και στην πρόσβαση σε επαρκείς υπηρεσίες στήριξης θα πρέπει να σχεδιάζονται στο πλαίσιο μιας **ολοκληρωμένης προσέγγισης** (βλ. παρακάτω).
- Θα πρέπει να γίνεται διαβούλευση με τους **χρήστες των υπηρεσιών** (συμπεριλαμβανομένων των πιθανών χρηστών των υπηρεσιών) και τις οργανώσεις που τους εκπροσωπούν, καθώς και με τους παρόχους υπηρεσιών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη καθ' όλη τη διαδικασία προγραμματισμού και υλοποίησης των ταμείων.

Το Κεφάλαιο 5 των Κατευθυντήριων γραμμών παραθέτει τις βασικές αρχές για την ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας.

Ολοκληρωμένη προσέγγιση – Άρθρο 14 στοιχείο γ)

Σύμφωνα με το άρθρο 14 στοιχείο γ) του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις, χρειάζεται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση «για την αντιμετώπιση των (...) αναγκών των (...) ομάδων που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο διακρίσεων ή αποκλεισμού, με ειδική μέριμνα για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες». Τα άτομα που τοποθετούνται σε ιδρύματα και όσοι αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο ιδρυματοποίησης είναι μία από τις κύριες στοχευόμενες ομάδες

που καλύπτει το εν λόγω άρθρο. Οι συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα πρέπει, συνεπώς, να θέσουν την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα ως τομέα παρέμβασης, όπου θα πρέπει να συνεργαστούν με συμπληρωματικό τρόπο το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΑΑ. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε με στενό συντονισμό του προγραμματισμού στο πλαίσιο διαφόρων μονοταμειακών προγραμμάτων είτε περιλαμβάνοντας τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας σε πολυταμειακά προγράμματα.

Μελέτη περιπτώσεως: Σλοβακία – Παράδειγμα ολοκληρωμένης προσέγγισης²⁶

Τα καθήκοντα και τα μέτρα που περιέχονται στα εθνικά σχέδια δράσης για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας και εναλλακτικής φροντίδας παιδιών εφαρμόζονται μέσα από έργα που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ (1,05 εκατ. ευρώ) και το ΕΤΠΑ (20 εκατ. ευρώ).

Οι κύριες δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ είναι:

Δραστηριότητα 1 Ενσωμάτωση των δράσεων αποϊδρυματοποίησης στο σχεδιασμό – κατάρτιση και μαθήματα για διευθυντές κοινωνικών υπηρεσιών, επαγγελματίες και πελάτες (διαχείριση αλλαγής, μεμονωμένος σχεδιασμός, κ.λπ.), παρακολούθηση και επίβλεψη.

Δραστηριότητα 2 Αρχιτεκτονική υποστήριξη για την αποϊδρυματοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών (εφαρμογή καθολικού σχεδίου).

Δραστηριότητα 3 Ανάπτυξη προγραμμάτων και ενεργοποίηση της ένταξης στην αγορά εργασίας.

Δραστηριότητα 4 Στήριξη για τη συστημική επέκταση/διάδοση και παρακολούθηση της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης στη Σλοβακία.

Ως μέρος του ίδιου έργου, το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί επτά πιλοτικά έργα με στόχο την αποϊδρυματοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών και επτά έργα για την εναλλακτική φροντίδα παιδιών.

Αυτή η δραστηριότητα συντονίζεται από την Εθνική Επιτροπή εμπειρογνομόνων αποϊδρυματοποίησης, αποτελούμενης από ένα τμήμα κοινωνικών υπηρεσιών και ένα τμήμα εναλλακτικής φροντίδας παιδιών. Η Εθνική Επιτροπή είναι επιφορτισμένη να προσεγγίσει όλους τους βασικούς τομείς, και είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις αρχές της αποϊδρυματοποίησης σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

Εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων – Άρθρο 14 στοιχείο δ) σημείο ii)

- Εθνική στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας

Οι συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες «για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων και των μέτρων που πρέπει να ληφθούν σε εθνικό και

²⁶ Υποβλήθηκε από τη Maria Nadazdyova, Γενική Διευθύντρια, Τμήμα Κοινωνικής και Οικογενειακής Πολιτικής, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογένειας της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

περιφερειακό επίπεδο, καθώς και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους, όταν δεν πληρούνται οι εκ των προτέρων όροι». Ο εκ των προτέρων όρος που σχετίζεται περισσότερο με την αποϊδρυματοποίηση εμπίπτει στον θεματικό στόχο «προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας». Απαιτεί την ύπαρξη και εφαρμογή μιας **εθνικής στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας** που, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να περιλαμβάνει **«μέτρα για τη μεταφορά της φροντίδας από την κατοικία στην τοπική κοινότητα»**.

Χρησιμοποιώντας τα συγκεκριμένα εθνικά πλαίσια και βασιζόμενες σε μια αξιολόγηση αναγκών, οι στρατηγικές καταπολέμησης της φτώχειας θα πρέπει να περιλαμβάνουν ένα **χρονοδιάγραμμα** και μερικές **βασικές αρχές για να κατευθύνουν τις μεταρρυθμίσεις** προς την ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και συμβατικών υπηρεσιών χωρίς αποκλεισμούς, κάτι που θα διευκόλυνε την κοινωνική ένταξη και θα εξάλειφε την ανάγκη για ιδρύματα διαμονής μακράς διαρκείας ή, στην περίπτωση των παιδιών, θα μείωνε την ανάγκη για χρήση υπηρεσιών εναλλακτικής φροντίδας. Η στρατηγική αυτή μπορεί επίσης να εξασφαλίσει ότι η μεταρρύθμιση εφαρμόζεται με συντονισμένο και συστημικό τρόπο.

Ως επόμενο βήμα, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν περαιτέρω οι βασικές αρχές που τέθηκαν στις εθνικές στρατηγικές καταπολέμησης της φτώχειας. Ειδικότερα, **θα πρέπει να σχεδιαστούν συγκεκριμένες εθνικές ή/και περιφερειακές στρατηγικές και σχέδια δράσης για την αποϊδρυματοποίηση**. Θα πρέπει να συγκροτηθεί μια **διϋπουργική διευθύνουσα ομάδα** για να συντονίζει και να παρακολουθεί την εφαρμογή των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης (βλ. παρακάτω, Κεφάλαιο 3). Ανάλογα με την αξιολόγηση αναγκών και το εθνικό πλαίσιο, οι στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης και τα σχέδια δράσης μπορεί να αφορούν όλες τις ομάδες (παιδιά, άτομα με αναπηρία και προβλήματα ψυχικής υγείας ή ηλικιωμένους) μαζί ή χωριστά.

Τα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματα θα πρέπει να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα στηρίξουν την εφαρμογή των στρατηγικών αποϊδρυματοποίησης και των σχεδίων δράσης (βλ. επόμενη ενότητα).

Παράδειγμα συνεργασίας

Στις αρχές του 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΓΔ Περιφερειακής και Πολεοδομικής Πολιτικής και ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης) ξεκίνησε μια συνεργασία με τη βουλγαρική κυβέρνηση, σε συνεννόηση με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, η οποία οδήγησε στην υιοθέτηση ενός εθνικού σχεδίου δράσης, σύμφωνα με το οποίο το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ θα πρέπει να προχωρήσουν σε επενδύσεις για να στηρίξουν τη διαδικασία της αποϊδρυματοποίησης στη Βουλγαρία. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα να πραγματοποιηθούν επενδύσεις τόσο στην υποδομή (χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ) όσο και στην κατάρτιση του προσωπικού που θα εργαστεί στις νεοϊδρυθείσες υπηρεσίες (χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΚΤ).

Το Κεφάλαιο 3 των Κατευθυντήριων γραμμών εξηγεί τα αναγκαία στοιχεία των εθνικών στρατηγικών αποϊδρυματοποίησης.

- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Σύμφωνα με το Παράρτημα IV του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις, οι συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα πρέπει επίσης να παρέχουν πληροφορίες για την εκπλήρωση του γενικού όρου σχετικά με την «ύπαρξη μηχανισμού που διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της **σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία**».

Κανονισμός για τις κοινές διατάξεις, Παράρτημα IV

Η αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία διασφαλίζεται μέσω:

- Της εφαρμογής μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 9 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, για την πρόληψη, τον προσδιορισμό και την εξάλειψη των εμποδίων και των φραγμών στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία·
- Θεσμικών ρυθμίσεων για την εφαρμογή και την εποπτεία της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών σύμφωνα με το άρθρο 33 της σύμβασης·
- Ενός σχεδίου για την κατάρτιση και τη διάδοση των πληροφοριών για το προσωπικό που ασχολείται με την υλοποίηση των ταμείων·
- Μέτρων για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας εφαρμογής της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων ρυθμίσεων για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας.

Ενδεικτική λίστα ελέγχου για τις συμβάσεις εταιρικής σχέσης

Η παρακάτω λίστα ελέγχου έχει σκοπό να βοηθήσει τις αρχές διαπραγμάτευσης των συμβάσεων εταιρικής σχέσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κράτη μέλη) να εξασφαλίσουν ότι όλα τα κύρια στοιχεία ενός στρατηγικού οράματος για τη χρήση των Ταμείων του ΚΣΠ ώστε να υποστηριχθεί η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, περιλαμβάνονται στις συμβάσεις.

Ανάλυση προβλημάτων		
Βασικές πληροφορίες για το σύστημα φροντίδας/υποστήριξης	<i>Αυτό θα βοηθήσει να προσδιοριστεί πού χρειάζονται επενδύσεις και από πού πρέπει να ξεκινήσει η μεταρρύθμιση.</i>	
Αξιολόγηση του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων με ανάγκες φροντίδας ή υποστήριξης που ζουν στην τοπική κοινότητα.		
Βασικές πληροφορίες για τα παιδιά και τους ενήλικους σε ιδρύματα/άλλες μορφές φροντίδας		
Αναμενόμενα αποτελέσματα		
Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας περιλαμβάνεται στα κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα σχετικά με το στόχο «προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας»	<i>Αυτό θα βοηθήσει να διασφαλιστεί ότι τα χρηματοδοτούμενα έργα αποτελούν</i>	

Περιλαμβάνεται ρητή απαγόρευση της χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων για την ανέγερση νέων ιδρυμάτων, και την ανακαίνιση ή αλλαγή του μεγέθους παλαιών	<i>μέρος μιας ευρύτερης μεταρρύθμισης, ότι το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ χρησιμοποιούνται με συνδυαστικό τρόπο, ότι δίνεται προσοχή στην παροχή σε όλους πρόσβασης στις συμβατικές υπηρεσίες, και ότι υπάρχει διαβούλευση με τους χρήστες των υπηρεσιών καθ' όλη τη διαδικασία.</i>	
Αναφορά σε τρέχουσες ή σχεδιαζόμενες στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης		
Ολοκληρωμένη προσέγγιση με δράσεις κατάργησης του διαχωρισμού στον τομέα της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της απασχόλησης, των μεταφορών και της στέγασης		
Ολοκληρωμένη προσέγγιση με βασικές δράσεις στον τομέα της ιδρυματικής ικανότητας		
Μηχανισμοί για να διασφαλιστεί η συμμετοχή των χρηστών, των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν και των παρόχων υπηρεσιών		
Ολοκληρωμένη προσέγγιση		
Προσδιορίζονται οι ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών και των ενηλίκων σε ιδρύματα, ως ομάδα-στόχος που είναι εκτεθειμένη στις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό	<i>Αυτό θα βοηθήσει να διασφαλιστεί ότι εκτός από την υποδομή προσφέρεται και χρηματοδότηση για την κατάρτιση του προσωπικού, τη διαχείριση της διαδικασίας, πρωτοβουλίες απασχόλησης, κ.ο.κ.</i>	
Η αποϊδρυματοποίηση προσδιορίζεται ως τομέας παρέμβασης όπου το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΑΑ πρέπει να συνεργαστούν με συμπληρωματικό τρόπο		
Συντονισμός του προγραμματισμού στο πλαίσιο διαφόρων μονοταμειακών προγραμμάτων		
Περιλαμβάνεται η αποϊδρυματοποίηση σε πολυταμειακά προγράμματα		
Εκπλήρωση του εκ των προτέρων όρου		
Ύπαρξη και εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας	<i>Αυτό θα βοηθήσει να διασφαλιστεί ότι η αποϊδρυματοποίηση αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας, και ότι η διαδικασία έχει σχεδιαστεί σωστά, με σαφές χρονοδιάγραμμα και σαφή προϋπολογισμό.</i>	
Η αποϊδρυματοποίηση, με κύριες αρχές και χρονοδιάγραμμα, περιλαμβάνεται στην εθνική στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας		
Εάν η εθνική στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας δεν έχει θεσπιστεί ακόμη, χρονοδιάγραμμα για την προετοιμασία και την εφαρμογή. Αντ' αυτού αναφορά σε άλλες στρατηγικές ή σχέδια δράσης αποϊδρυματοποίησης		
Αναφορά στην εφαρμογή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία		

2. Επιχειρησιακά προγράμματα

Η γενική στρατηγική που ορίζουν οι συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα αναπτυχθεί στα επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠ). Τα ΕΠ μπορεί να είναι περιφερειακά ή εθνικά, μονοταμειακά ή πολυταμειακά. Θα πρέπει να θέτουν άξονες προτεραιότητας που να αντιστοιχούν σε θεματικούς στόχους, και να διατυπώνουν «μια συνεπή λογική παρέμβασης για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών αναγκών».²⁷ **Τα σχέδια κανονισμού για την περίοδο 2014-2020 έχουν εισαγάγει επίσης τη δυνατότητα πολυταμειακών προγραμμάτων, που θα επιτρέψουν να συνδυαστεί η στήριξη του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ σε ένα ενιαίο έγγραφο στρατηγικού χαρακτήρα.**

Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας έχει προσδιοριστεί ως βασική δράση στο πλαίσιο του θεματικού στόχου «καταπολέμηση της φτώχειας και προώθηση της κοινωνικής ένταξης» τόσο για το ΕΚΤ όσο και για το ΕΤΠΑ. Οι παράγραφοι που ακολουθούν θα δώσουν καθοδήγηση για το πώς να αναπτυχθεί αυτή η βασική δράση στα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ, τα οποία περιλαμβάνουν έναν άξονα προτεραιότητας που αντιστοιχεί στο στόχο καταπολέμησης της φτώχειας και στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.

2.1 Επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ

Προσδιορισμός των αναγκών – Κανονισμός για τις κοινές διατάξεις, άρθρο 87, παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο i)

Το πρώτο μέρος ενός **ΕΠ του ΕΚΤ** θα πρέπει να εξετάζει την κατάσταση εκείνων των ομάδων της κοινωνίας που βιώνουν (ή που διατρέχουν τον κίνδυνο να βιώσουν) φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, ιδιαίτερα όσων διαμένουν σε ιδρύματα ή που διατρέχουν τον κίνδυνο να τοποθετηθούν σε ιδρύματα. Ενώ η ανάλυση προβλημάτων στις συμβάσεις εταιρικής σχέσης θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες για το εθνικό πλαίσιο, αυτή η ενότητα των επιχειρησιακών προγραμμάτων θα πρέπει να επικεντρώνεται στη συγκεκριμένη περιφερειακή κατάσταση (ή στην τομεακή κατάσταση σε περίπτωση εθνικών θεματικών ΕΠ).

Θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για, μεταξύ άλλων:

- Τους τύπους υπηρεσιών που παρέχονται και τον αριθμό των δικαιούχων (συμπεριλαμβανομένης της ιδρυματικής φροντίδας, άλλων μορφών εναλλακτικής φροντίδας παιδιών και των υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα)
- Τα άτομα που χρειάζονται φροντίδα ή υποστήριξη και ζουν στην τοπική κοινότητα
- Τους ανθρώπινους πόρους, δηλ. τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά του προσωπικού που εργάζεται στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και στα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας
- Τους τροφίμους των ιδρυμάτων (παιδιά, άτομα με αναπηρία συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας και των ηλικιωμένων), συμπεριλαμβανομένων

²⁷ Κανονισμός για τις κοινές διατάξεις, εκτιμώντας (61).

αναλυτικών στοιχείων όπως ηλικία, φύλο, κύρια αναπηρία, διάρκεια διαμονής στο ίδρυμα, κτλ.

- Το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο (για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται σε ορισμένες ποιοτικές προδιαγραφές)
- Τους πόρους που διατίθενται για την ιδρυματική φροντίδα και τις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Την πρόσβαση στις συμβατικές υπηρεσίες

Το πρώτο μέρος ενός **ΕΠ του ΕΤΠΑ** θα πρέπει να παρέχει μια αξιολόγηση της υπάρχουσας κοινωνικής, εκπαιδευτικής και υγειονομικής υποδομής που σχετίζεται με τη διαδικασία της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Θα πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για τα εξής:

- Τον αριθμό, το μέγεθος και την τοποθεσία των ιδρυμάτων διαμονής μακράς διαρκείας (συμπεριλαμβανομένων των ιδρυμάτων κοινωνικής φροντίδας, των βρεφοκομείων, των ορφανοτροφείων και των ψυχιατρικών κλινικών)
- Τον αριθμό, το μέγεθος και την τοποθεσία των μονάδων υποστηριζόμενης διαβίωσης²⁸
- Στοιχεία για τις λύσεις εναλλακτικής φροντίδας για τα παιδιά²⁹
- Την υποδομή όπου στεγάζονται οι υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της τοποθεσίας τους
- Τους υλικούς πόρους (δηλ. την αξία των κτιρίων ή των εκτάσεων όπου στεγάζονται τα ιδρύματα)

Αιτιολόγηση των επιλογών των επενδυτικών προτεραιοτήτων

Τα μέτρα αποϊδρυματοποίησης θα πρέπει να αποτελούν μέρος της **επενδυτικής προτεραιότητας του ΕΚΤ «που βελτιώνει την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες»**. Εδώ θα πρέπει να εξηγηθεί η επιλογή να συμπεριληφθεί η ανάπτυξη των εναλλακτικών λύσεων φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας αντί σε ιδρύματα ως βασική δράση στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας, χρησιμοποιώντας τον προσδιορισμό των αναγκών και τις αναγκαίες επενδύσεις για να καλυφθούν αυτές οι ανάγκες.

Τα μέτρα αποϊδρυματοποίησης θα πρέπει να αποτελούν μέρος της **επενδυτικής προτεραιότητας του ΕΤΠΑ «που επενδύει στην υγειονομική και κοινωνική υποδομή»**. Επιπλέον, θα πρέπει να συσχετιστούν με την προτεραιότητα **«επένδυση στην εκπαιδευτική υποδομή»**, καθώς οι επενδύσεις στην προσβάσιμη και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση για τα παιδιά και τους νέους θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης που υποστηρίζεται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα.

---

²⁸Ο όρος «μονάδα διαβίωσης» αναφέρεται σε ένα μέρος – δωμάτιο, διαμέρισμα, μονοκατοικία ή κτίριο – όπου οι άνθρωποι ζουν είτε μόνοι τους είτε μαζί με άλλους. Η υποστηριζόμενη διαβίωση αναφέρεται σε έναν διακανονισμό όπου οι άνθρωποι ζουν με άτομα της επιλογής τους σε ιδιόκτητη ή ενοικιαζόμενη κατοικία, και λαμβάνουν υποστήριξη από υπηρεσίες που δεν τους παρέχουν στέγαση.

²⁹Παραδείγματα: φροντίδα από συγγενείς, φροντίδα από ανάδοχους γονείς, τοποθέτηση σε περιβάλλον οικογενειακού τύπου, υποστηριζόμενη ανεξάρτητη διαβίωση, κτλ.

Άξονας προτεραιότητας «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας»

Αυτό το μέρος του ΕΠ θα πρέπει να περιγράφει τις «επενδυτικές προτεραιότητες και τους αντίστοιχους ειδικούς στόχους», όπου συμπεριλαμβάνονται «δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων, κατά περίπτωση με μια αρχική τιμή και μια ποσοτικά προσδιορισμένη τιμή στόχου». Θα πρέπει να παρασχεθεί μια περιγραφή των προγραμματισμένων δράσεων για να επιτευχθεί ο ειδικός στόχος, συμπεριλαμβανομένων «του εντοπισμού των βασικών στοχευόμενων ομάδων, των ειδικών στοχευόμενων περιοχών και των τύπων των δικαιούχων, κατά περίπτωση». Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υποστηρίξουν αυτές οι δράσεις την εφαρμογή μιας συνολικής εθνικής ή περιφερειακής **στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης**, και να **ολοκληρωθούν και να συντονιστούν δεόντως οι δράσεις που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ**.

Προκειμένου να θεσπιστεί μια συνολική στρατηγική αποϊδρυματοποίησης έως την αρχή της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020, **οι Διαχειριστικές Αρχές θα πρέπει να διερευνήσουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν το στοιχείο που αφορά στην τεχνική βοήθεια των σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων 2007-2013 του ΕΚΤ (ή ΕΤΠΑ)** για να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξή της. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατόν, θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί από το στοιχείο που αφορά στην τεχνική βοήθεια των νέων ΕΠ (2014-2020) ως ενέργεια προτεραιότητας.

2.2 Ενδεικτική λίστα δράσεων για τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΚΤ

Αφορά όλες τις ομάδες χρηστών:

- Αξιολόγηση αναγκών, συμπεριλαμβανομένης της ατομικής αξιολόγησης των αναγκών και επιθυμιών κάθε παιδιού ή ενήλικου που αφορούν τα σχέδια μετάβασης
- Κατάρτιση (τοπικών) σχεδίων δράσης για τη μετάβαση στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων ατομικής φροντίδας/υποστήριξης και προετοιμασίας για κάθε παιδί ή ενήλικο που αφορούν τα σχέδια
- Δράσεις για τη διευκόλυνση του διατομεακού συντονισμού και της διατομεακής διαχείρισης της διαδικασίας μετάβασης στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών πρόληψης και οικογενειακής στήριξης), όπως: παροχή ατομικής βοήθειας, φροντίδα κατ' οίκον, παροχή οικογενειακών συμβουλών, παιδικοί σταθμοί, χρηματοπιστωτική βοήθεια, βοήθεια στην εξεύρεση εργασίας, υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και υπηρεσίες υποδοχής μετά το σχολικό ωράριο, θεραπευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες κατ' οίκον, φροντίδα που υποκαθιστά την οικογένεια (φροντίδα από ανάδοχους γονείς), εξειδικευμένες φροντίδες διαμονής (όπως προσωρινή φροντίδα)
- Βελτίωση της ποιότητας και αύξηση της δυνατότητας των υφιστάμενων υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Βελτίωση της πρόσβασης στις συμβατικές υπηρεσίες (εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, μεταφορές, κτλ.)
- Εκπαίδευση προσωπικού και κατάρτιση προγραμμάτων σπουδών για θέσεις στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και στις συμβατικές υπηρεσίες

- Βελτίωση της κατάστασης και της επαγγελματοποίησης του εργατικού δυναμικού κοινωνικής φροντίδας
- Κατάρτιση μιας επικοινωνιακής στρατηγικής με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού για το δικαίωμα της ανεξάρτητης διαβίωσης στην τοπική κοινότητα
- Δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για τα άτομα με ανάγκες υποστήριξης που διατρέχουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού ή βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό, προκειμένου να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους (ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι αυτού του είδους οι πληροφορίες παρέχονται σε προσβάσιμη μορφή)
- Δραστηριότητες για τη διευκόλυνση της συμμετοχής των χρηστών

2.3 Ενδεικτική λίστα δράσεων για τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΤΠΑ

Αφορά όλες τις ομάδες χρηστών:

- Ανάπτυξη και προσαρμογή των κοινωνικών, υγειονομικών και εκπαιδευτικών υποδομών για την παροχή υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Βελτίωση της ποιότητας και της δυνατότητας των υφιστάμενων υποδομών για τις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Σχέδια για το μέλλον της ιδρυματικής υποδομής (κτίρια και υλικοί πόροι), υπό τον όρο ότι αυτή χρησιμοποιείται για διαφορετικούς σκοπούς, που δεν ενέχουν την παροχή φροντίδας σε ίδρυμα για καμία ομάδα. Τα σχέδια θα πρέπει να είναι για μια βιώσιμη και λογική επανάχρηση του κτιρίου και δεν θα πρέπει να εγκρίνονται αν το κόστος της επένδυσης στο κτίριο υπερβαίνει τα οφέλη
- Ανάπτυξη προσβάσιμης στέγασης για άτομα με αναπηρία στην τοπική κοινότητα
- Ανάπτυξη επιλογών υποστηριζόμενης στέγασης ενταγμένων στην τοπική κοινότητα
- Επένδυση στην κοινωνική στέγαση, η οποία θα είναι διαθέσιμη σε όσους εγκαταλείπουν την ιδρυματική φροντίδα ή σε όσους αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο ιδρυματοποίησης
- Προσαρμογές κατοικιών

Ειδικά για τα παιδιά:

- Ανάπτυξη υποδομής φροντίδας παιδιών στην τοπική κοινότητα
- Ανάπτυξη υποδομής για την τοποθέτηση παιδιών σε περιβάλλοντα οικογενειακού τύπου στην τοπική κοινότητα, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για την εναλλακτική φροντίδα των παιδιών³⁰

2.4 Δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων

Οι πιθανοί δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων για τον ειδικό στόχο της «στήριξης της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στις υψηλής ποιότητας υπηρεσίες φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» παρατίθενται παρακάτω. Αυτοί μπορούν να βοηθήσουν τις Διαχειριστικές Αρχές και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρακολουθήσουν και να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα των έργων που υποστηρίζονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Μπορούν επίσης να επιτρέψουν συγκρίσεις με την κατάσταση πριν από την

³⁰ Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών (παράγραφος 123), στόχος κάθε μορφής φροντίδας διαμονής θα πρέπει να είναι να «παρέχει προσωρινή φροντίδα και να συμβάλει ενεργά στην οικογενειακή επανένταξη του παιδιού ή, αν αυτό δεν είναι δυνατόν, να διασφαλίσει τη σταθερή φροντίδα του σε ένα εναλλακτικό οικογενειακό πλαίσιο».

πραγματοποίηση των επενδύσεων, με απώτερο στόχο να καθοριστεί εάν τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν επιφέρει βελτίωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική ένταξη των δικαιούχων των έργων, και εάν έχουν διευκολύνει την εφαρμογή των στρατηγικών αποϊδρυματοποίησης και καταπολέμησης της φτώχειας και των συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών.

Δείκτες εκροών ΕΚΤ

Αφορά όλες τις ομάδες χρηστών:

- Αριθμός ατομικών αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν
- Αριθμός σχεδίων ατομικής φροντίδας/υποστήριξης που καταρτίστηκαν και εφαρμόστηκαν
- Αριθμός προγραμμάτων ατομικής προετοιμασίας που καταρτίστηκαν και εφαρμόστηκαν για να υποστηριχθεί η μετάβαση
- Αριθμός ατόμων που εγκατέλειψαν την ιδρυματική φροντίδα
- Αριθμός ατόμων με πρόσβαση στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Αριθμός νέων υπηρεσιών που καθιερώθηκαν σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Αριθμός συμβατικών υπηρεσιών που έγιναν προσβάσιμες πρόσφατα (δηλ. αριθμός σχολικών τάξεων χωρίς αποκλεισμούς, αριθμός προσβάσιμων λεωφορείων, κτλ.)
- Αριθμός υφιστάμενων υποστηριζόμενων υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Αριθμός ιδρυμάτων μακράς διάρκειας που έκλεισαν
- Αριθμός προσωπικού που καταρτίστηκε ή επανακαταρτίστηκε και διατέθηκε σε κοινοτικές ή συμβατικές υπηρεσίες
- Αριθμός δραστηριοτήτων για τη διευκόλυνση της συμμετοχής των χρηστών των υπηρεσιών στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των υπηρεσιών
- Αριθμός δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης με στόχο την αντιμετώπιση του στίγματος και των προκαταλήψεων
- Αριθμός ατόμων με αναπηρία σε καθεστώς μερικής και πλήρους απασχόλησης στην ανοιχτή αγορά εργασίας
- Αριθμός ατόμων με αναπηρία που αποκτούν προσόντα

Ειδικά για τα παιδιά:

- Αριθμός παιδιών που επανεντάχθηκαν στην οικογένειά τους, τοποθετήθηκαν σε ανάδοχη οικογένεια ή σε περιβάλλον οικογενειακού τύπου
- Αριθμός παιδιών που τοποθετήθηκαν σε εστίες για μικρές ομάδες
- Αριθμός παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που εγκατέλειψαν το σχολείο και λαμβάνουν συμβουλές επαγγελματικού προσανατολισμού
- Αριθμός νέων που λαμβάνουν στήριξη όταν εγκαταλείπουν το σύστημα φροντίδας
- Αριθμός μέτρων οικογενειακής στήριξης

Δείκτες αποτελεσμάτων ΕΚΤ

Αφορά όλες τις ομάδες χρηστών:

- Αυξημένο φάσμα υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα
- Αυξημένο ποσοστό ατόμων που εγκαταλείπουν την ιδρυματική φροντίδα
- Μείωση του ποσοστού των νέων τοποθετήσεων ατόμων σε ιδρύματα

- Αυξημένο ποσοστό ατόμων με ανάγκες υποστήριξης που έχουν πρόσβαση στις συμβατικές υπηρεσίες
- Αυξημένο ποσοστό ρύθμισης της ποιότητας των υπηρεσιών
- Αυξημένο ποσοστό προσωπικού που έχει καταρτιστεί για να εργαστεί στις υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο και στις συμβατικές υπηρεσίες
- Αυξημένο ποσοστό χρηστών υπηρεσιών που συμμετέχουν ενεργά στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των υπηρεσιών
- Αυξημένο ποσοστό των ατόμων που έχουν ενημερωθεί για τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να ζουν στην τοπική κοινότητα

Ειδικά για τα παιδιά:

- Μείωση του ποσοστού παιδιών που τοποθετούνται σε περιβάλλον εναλλακτικής φροντίδας
- Από τα παιδιά που ζουν σε περιβάλλον εναλλακτικής φροντίδας, η αλλαγή στην αναλογία αυτών που έχουν τοποθετηθεί σε ίδρυμα και αυτών που έχουν τοποθετηθεί σε οικογένεια
- Βελτιώσεις στην υγεία και την ανάπτυξη
- Μείωση της προκλητικής συμπεριφοράς
- Αύξηση του αριθμού παιδιών με αναπηρία που εκπαιδεύονται σε συμβατικά σχολεία
- Βελτιωμένα σχολικά αποτελέσματα για όλα τα παιδιά που απομακρύνονται από τα ιδρύματα.

Δείκτες εκροών ΕΤΠΑ

Αφορά όλες τις ομάδες χρηστών:

- Αριθμός μονάδων ανεξάρτητης διαβίωσης στην τοπική κοινότητα
- Αριθμός μονάδων υποστηριζόμενης διαβίωσης στην τοπική κοινότητα
- Αριθμός νέων ή προσαρμοσμένων κτιρίων που στεγάζουν υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
- Μείωση του αριθμού των θέσεων στα ιδρύματα
- Αριθμός ιδρυμάτων μακράς διάρκειας που έκλεισαν
- Αριθμός προσαρμογών στις συμβατικές υπηρεσίες
- Αριθμός προσαρμογών σε κατοικίες

Ειδικά για τα παιδιά:

- Αριθμός παιδιών που τοποθετούνται σε οικογενειακού τύπου περιβάλλοντα (π.χ. εστίες μικρών ομάδων)

Δείκτες αποτελεσμάτων ΕΤΠΑ

Αφορά όλες τις ομάδες χρηστών:

- Αυξημένο ποσοστό ατόμων που χρειάζονται υποστήριξη για να ζουν στην τοπική κοινότητα και έχουν πρόσβαση σε κανονική στέγαση στην τοπική κοινότητα (ανεξάρτητη ή υποστηριζόμενη διαβίωση)
- Αυξημένο ποσοστό ατόμων με ανάγκες υποστήριξης, που με τις οικογένειές τους έχουν πρόσβαση σε κοινωνική στέγαση και άλλες επιλογές στέγασης

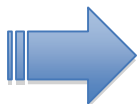
- Αυξημένο ποσοστό ατόμων με ανάγκες υποστήριξης που έχουν πρόσβαση στις συμβατικές υπηρεσίες
- Μειωμένο ποσοστό των θέσεων στα ιδρύματα
- Μειωμένο ποσοστό ατόμων που τοποθετούνται σε ιδρύματα

Ειδικά για τα παιδιά:

- Αυξημένο ποσοστό παιδιών με πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης
- Αυξημένο ποσοστό παιδιών με αναπηρία ή με κίνδυνο αναπηρίας που έχουν πρόσβαση σε καθολικά συστήματα μητρικής και παιδικής υγείας
- Αυξημένο ποσοστό παιδιών με αναπτυξιακή καθυστέρηση και αναπηρία που έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας παιδιών
- Μείωση του ποσοστού παιδιών που τοποθετούνται στο σύστημα εναλλακτικής φροντίδας
- Μειωμένα επίπεδα νοσηρότητας και θνησιμότητας των παιδιών με αναπηρία στο σύστημα φροντίδας
- Αυξημένος αριθμός παιδιών με αναπηρία που εκπαιδεύονται σε συμβατικά σχολεία χωρίς αποκλεισμούς
- Βελτιωμένα σχολικά αποτελέσματα των παιδιών με αναπηρία

2.5 Δείκτες κοινής ποιότητας

Για να μετρηθεί ο αντίκτυπος όλων των δράσεων που στηρίζουν το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ στην **ποιότητα των υπηρεσιών και την ποιότητα ζωής των χρηστών**, είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθεί ένα ειδικό πλαίσιο ποιότητας. Σε περίπτωση που δεν χρησιμοποιείται κανένα ειδικό πλαίσιο στη χώρα, θα πρέπει να αναπτυχθεί με βάση το **εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες** (βλ. ανωτέρω, Κεφάλαιο 1)

Στο Κεφάλαιο 9 των Κατευθυντήριων γραμμών συζητούνται τρόποι προσδιορισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών.

2.6 Συμμετοχή των εταίρων

Το ΕΠ θα πρέπει να περιλαμβάνει μια λίστα των «μέτρων που λαμβάνονται για τη συμμετοχή των εταίρων στην εκπόνηση του επιχειρησιακού προγράμματος και το ρόλο των εταίρων στην εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση του επιχειρησιακού προγράμματος».³¹ Μεταξύ των εταίρων που θα πρέπει να συμμετέχουν είναι οι χρήστες των υπηρεσιών, οι οργανώσεις που τους εκπροσωπούν, οι οικογένειές τους και οι πάροχοι υπηρεσιών. *Βλ. παρακάτω, Κεφάλαιο 4, για τα διδάγματα από την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού.*

2.7. Λίστες ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα

³¹Κανονισμός για τις κοινές διατάξεις, Άρθρο 87, παράγραφος 2 στοιχείο ε) σημείο iii).

Οι παρακάτω λίστες ελέγχου έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τις αρχές διαπραγμάτευσης των επιχειρησιακών προγραμμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κράτη μέλη) να εξασφαλίσουν ότι όλα τα κύρια στοιχεία μιας στρατηγικής και συντονισμένης διαδικασίας στήριξης από το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, περιλαμβάνονται στα επιχειρησιακά προγράμματα.

Ενδεικτική λίστα ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)

Προσδιορισμός αναγκών		
Βασικές πληροφορίες για τα άτομα σε ιδρύματα/άλλες μορφές φροντίδας	<i>Αυτό θα δείξει πού υπάρχει η μεγαλύτερη ανάγκη για επενδύσεις.</i>	
Βασικές πληροφορίες για το σύστημα φροντίδας και υποστήριξης		
Αιτιολόγηση των επιλογών των επενδυτικών προτεραιοτήτων		
Η «βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες» είναι μια επιλεγμένη επενδυτική προτεραιότητα	<i>Αυτό θα διασφαλίσει ότι το ΕΠ δεν θα παραλείψει την αποϊδρυματοποίηση</i>	
Η αποϊδρυματοποίηση περιλαμβάνεται ως βασική δράση στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας		
Άξονας προτεραιότητας «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας»		
Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας περιλαμβάνεται ως ένας από τους ειδικούς στόχους	<i>Αυτό θα διασφαλίσει ότι η αποϊδρυματοποίηση περιλαμβάνεται στο ΕΠ. Θα δείξει τι δράσεις σχεδιάζονται και θα διασφαλίσει ότι οι σχεδιαζόμενες δράσεις είναι σύμφωνες με τη στρατηγική αποϊδρυματοποίησης (εάν έχει θεσπιστεί)· ότι οι εκροές και τα αποτελέσματα μπορούν να παρακολουθηθούν και να αξιολογηθούν· και ότι υπάρχει καλός συντονισμός ανάμεσα στο ΕΚΤ</i>	
Περιγράφονται βασικές δράσεις του ΕΚΤ για την εφαρμογή μιας στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης		
Έχει θεσπιστεί μια στρατηγική αποϊδρυματοποίησης και δίνεται ως πλαίσιο αναφοράς για τις σχεδιαζόμενες δράσεις του ΕΚΤ, ή δεν έχει θεσπιστεί ακόμη στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, αλλά η κατάρτισή της σχεδιάζεται ως ενέργεια προτεραιότητας που θα χρηματοδοτηθεί από την τεχνική βοήθεια του ΕΠ		
Περιγράφονται μηχανισμοί για το συντονισμό των δράσεων ΕΚΤ με το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΑΑ		
Περιλαμβάνονται δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων		

	και το ΕΤΠΑ.	
Συμμετοχή των εταίρων		
Περιλαμβάνεται μια λίστα δράσεων που αναλήφθηκαν με στόχο τη συμμετοχή των εταίρων σε όλα τα στάδια του προγραμματισμού και της εφαρμογής του ΕΠ	Αυτό θα διασφαλίσει ότι όλοι οι εταίροι συμμετέχουν ενεργά στην προετοιμασία του ΕΠ.	

Ενδεικτική λίστα ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Προσδιορισμός αναγκών		
Βασικές πληροφορίες για όλα τα ιδρύματα διαμονής μακράς διαρκείας	Αυτό θα δείξει πού υπάρχει η μεγαλύτερη ανάγκη για επενδύσεις.	
Βασικές πληροφορίες για τις υποδομές που στεγάζουν υπηρεσίες και υπηρεσίες φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας		
Αιτιολόγηση των επιλογών των επενδυτικών προτεραιοτήτων		
Οι «επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές» είναι μια επιλεγμένη επενδυτική προτεραιότητα	Αυτό θα διασφαλίσει ότι τα ΕΠ δεν θα παραλείψουν την αποϊδρυματοποίηση	
Η αποϊδρυματοποίηση περιλαμβάνεται ως βασική δράση στο πλαίσιο αυτής της επενδυτικής προτεραιότητας		
Άξονας προτεραιότητας «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας».		
Η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας περιλαμβάνεται ως ένας από τους ειδικούς στόχους	Αυτό θα διασφαλίσει ότι η αποϊδρυματοποίηση περιλαμβάνεται στο ΕΠ. Θα δείξει τι δράσεις σχεδιάζονται και θα διασφαλίσει ότι οι σχεδιαζόμενες δράσεις είναι σύμφωνες με τη στρατηγική αποϊδρυματοποίησης (εάν έχει θεσπιστεί): ότι οι εκροές και τα αποτελέσματα μπορούν να παρακολουθηθούν και να αξιολογηθούν και	
Έχει θεσπιστεί μια στρατηγική αποϊδρυματοποίησης και δίνεται ως πλαίσιο αναφοράς για τις σχεδιαζόμενες δράσεις του ΕΤΠΑ		
Περιγράφονται βασικές δράσεις ΕΤΠΑ για την εφαρμογή μιας στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης		
Περιγράφονται μηχανισμοί για το συντονισμό των δράσεων ΕΚΤ με το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΑΑ		
Περιλαμβάνονται δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων		

	<i>ότι υπάρχει καλός συντονισμός ανάμεσα στο ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ.</i>	
Συμμετοχή των εταίρων		
Περιλαμβάνεται μια λίστα δράσεων που αναλήφθηκαν για να συμμετάσχουν οι εταίροι σε όλα τα στάδια του προγραμματισμού και της εφαρμογής του ΕΠ.	<i>Αυτό θα διασφαλίσει ότι οι εταίροι συμμετέχουν ενεργά στην προετοιμασία του ΕΠ.</i>	

Κεφάλαιο 3: Εφαρμογή

Μόλις εγκριθούν τα επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠ), οι εθνικές ή περιφερειακές αρχές στα κράτη μέλη που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των ΕΠ (δηλ. οι Διαχειριστικές Αρχές) θα πρέπει να καταρτίσουν τις ειδικές διαδικασίες χρηματοδότησης που θα στηρίξουν την εφαρμογή των στρατηγικών αποϊδρυματοποίησης και των σχεδίων δράσης, καθορίζοντας κριτήρια επιλογής, οργανώνοντας επιτροπές επιλογής και αποφασίζοντας ποια έργα θα λάβουν χρηματοδότηση. Αυτό γίνεται συνήθως μέσω μιας διαδικασίας υποβολής προσφορών που είναι ανοιχτή σε όλους. Πριν να ξεκινήσει η διαδικασία υποβολής προσφορών, υπάρχει συνήθως μια περίοδος για δημόσια διαβούλευση, κατά την οποία μπορούν να γίνουν αλλαγές στα κριτήρια επιλογής.

Η ενότητα αυτή εξετάζει τον τρόπο που οι Διαχειριστικές Αρχές και οι επιτροπές παρακολούθησης στα κράτη μέλη μπορούν να διασφαλίσουν ότι τα επιλεγμένα έργα που θα στηριχθούν από το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ (και άλλα χρηματοδοτικά μέσα, ανάλογα με την περίπτωση) είναι σύμφωνα με τις επενδυτικές προτεραιότητες που καθορίζονται στα ΕΠ με στόχο να υποστηριχθεί η μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, και με τον γενικό στόχο της καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Γενικός συντονισμός και παρακολούθηση

Η εφαρμογή συνολικών στρατηγικών απαιτεί τη συμμετοχή διαφόρων διοικητικών υπηρεσιών, όπως κοινωνικών υποθέσεων, υγείας, παιδείας, περιφερειακής ανάπτυξης και απασχόλησης. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό αυτή η διαδικασία να επιβλέπεται από μια **διυπουργική διευθύνουσα ομάδα** που θα είναι υπεύθυνη για το συντονισμό και την παρακολούθηση της γενικής εφαρμογής της. Το ιδανικό θα ήταν αυτή η διυπουργική διευθύνουσα ομάδα να έχει την έδρα της στο γραφείο του Πρωθυπουργού (ή ανάλογου θεσμού) για να διασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των σχετικών υπηρεσιών και υπηρεσιών.

1. Κριτήρια επιλογής

Ως πρώτο βήμα, τα κριτήρια επιλογής που καθορίζουν οι Διαχειριστικές Αρχές για τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν θα πρέπει να καθιστούν σαφές ότι **τα έργα που αποσκοπούν στην ανέγερση νέων ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας ή στην ανακαίνιση (ή τον εκσυγχρονισμό) των υπαρχόντων ιδρυμάτων – για οποιαδήποτε ομάδα ανθρώπων – δεν είναι επιλέξιμα**. Εν τούτοις, αυτό μπορεί να μην είναι αρκετό για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες που θα λάβουν χρηματοδότηση δεν θα διαχωρίσουν ή αποκλείσουν τα άτομα από την κοινωνία, ή ότι θα υποστηρίξουν πραγματικά τη διαδικασία της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Τα κριτήρια επιλογής που περιέχονται στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων θα πρέπει, συνεπώς, να εξετάζονται προσεκτικά από τις επιτροπές παρακολούθησης. Η συμμετοχή των χρηστών των υπηρεσιών και των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν είναι ιδιαίτερα σημαντική σε αυτό το στάδιο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, ορισμένες φορές, οι διαγωνισμοί για τα έργα είναι εξαιρετικά μεγάλοι και περίπλοκοι, και έτσι αποθαρρύνουν τις μικρές ΜΚΟ ή τις οργανώσεις χρηστών από την υποβολή προσφοράς. Ωστόσο, αυτές οι οργανώσεις παρέχουν συχνά άριστης ποιότητας υπηρεσίες σε κοινοτικό επίπεδο, και θα ήταν κατάλληλες να αναπτύξουν νέες υπηρεσίες εφόσον λάμβαναν τη σωστή στήριξη. Οι Διαχειριστικές Αρχές θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα να χωρίσουν τους διαγωνισμούς σε μικρότερα τμήματα. Επιπλέον, τα προγράμματα θα μπορούσαν να διαθέσουν κονδύλια χρηματοδότησης στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των μικρότερων ΜΚΟ ή των οργανώσεων χρηστών, ώστε να συμμετέχουν στη διαδικασία υποβολής προσφορών.

Η ακόλουθη **λίστα ερωτήσεων και δεικτών** έχει στόχο να προσφέρει καθοδήγηση όταν καθορίζεται το εάν τα προτεινόμενα κριτήρια αντιστοιχούν στις απαιτήσεις των κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και της σχετικής νομοθεσίας και πολιτικής της ΕΕ (ειδικότερα τις συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών, στις οποίες η ΕΕ ή/και τα κράτη μέλη της είναι συμβαλλόμενο μέρος). Αυτές οι ερωτήσεις είναι εσκεμμένα αρκετά γενικές, ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν σε έργα που χρηματοδοτούν το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ, καθώς και άλλα χρηματοδοτικά μέσα. Επιπλέον, προβάλλονται αρκετές **μελέτες περιπτώσεων με διδάγματα**, ώστε να δοθούν πληροφορίες για τη διαδικασία επιλογής.

2. Λίστες ελέγχου για την επιλογή έργων: ερωτήσεις και δείκτες για τις Διαχειριστικές Αρχές και τις Επιτροπές Παρακολούθησης

Πληροφορίες για τη διαδικασία	
Είναι η προτεινόμενη δράση μέρος μιας ευρύτερης εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (όπως μια στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, μια στρατηγική για την ένταξη των παιδιών, μια στρατηγική για την καταπολέμηση της φτώχειας, κλπ.);	
Ελλείψει ενός τέτοιου εγγράφου, θα συμβάλει η προτεινόμενη δράση στην κατάρτιση μιας στρατηγικής για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας;	
Υπάρχουν καθόλου ενδείξεις ότι η προτεινόμενη δράση βασίζεται στις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού μιας ορισμένης περιοχής; Αυτές θα μπορούσαν να έχουν τη μορφή αριθμού ατόμων σε ιδρύματα, αριθμού ατόμων χωρίς την αναγκαία υποστήριξη στην τοπική κοινότητα, κ.λπ. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει μια εξήγηση για το λόγο που μια συγκεκριμένη περιοχή/ένα συγκεκριμένο ίδρυμα επελέγη για αυτή ειδικά την επένδυση, και κάθε δράση θα πρέπει να βασίζεται σε μια συνολική αξιολόγηση των αναγκών.	
Πληροφορίες για τις ομάδες-στόχος	
Υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για το πώς η προτεινόμενη δράση θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής των τελικών δικαιούχων της δράσης;	
Υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για το πώς η προτεινόμενη δράση θα διευκολύνει την κοινωνική ένταξη των τελικών δικαιούχων;	
Διασφαλίζει η προτεινόμενη δράση ότι δεν αποκλείεται καμία ομάδα ατόμων από τη στήριξη εξαιτίας του τύπου της μειωμένης ικανότητάς της (για	

παράδειγμα, επειδή έχει προβλήματα ψυχικής υγείας ή εξαιτίας της πολυπλοκότητας των αναγκών υποστήριξής της) ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο;	
Στην περίπτωση των παιδιών, καθιστά σαφές η δράση ότι η ενίσχυση θα ισχύει εξίσου για τα παιδιά με και χωρίς αναπηρία;	

Πληροφορίες για το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο

Εξηγείται το πώς θα συμβάλει η προτεινόμενη δράση στην εφαρμογή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού; ³²	
Έχουν θεσπιστεί εγγυήσεις ότι η προτεινόμενη δράση δεν θα παραβιάσει κανένα από τα δικαιώματα των τελικών δικαιούχων;	
Υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για τις προδιαγραφές ποιότητας που θα πρέπει να πληροί η προτεινόμενη δράση (όπως, ποιο πλαίσιο ποιότητας θα χρησιμοποιηθεί για να καθοριστεί ότι οι υπηρεσίες που λαμβάνουν στήριξη είναι υψηλής ποιότητας και για να καταστεί δυνατή η ποιοτική παρακολούθηση);	
Σε περίπτωση που το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο στη χώρα δεν υποστηρίζει τη διαδικασία της μετάβασης στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για το πώς θα συμβάλει η προτεινόμενη δράση στην ανάπτυξη ή την τροποποίηση του εν λόγω πλαισίου;	-

Πληροφορίες για τις υπηρεσίες

Μονάδες διαβίωσης³³

Εάν ο στόχος της δράσης είναι να αναπτύξει μονάδες διαβίωσης, υπάρχουν εγγυήσεις ότι αυτές θα διευκολύνουν την ανεξάρτητη διαβίωση ή, στην περίπτωση των παιδιών, τη φροντίδα σε οικογενειακού τύπου περιβάλλοντα;	
Είναι σαφές ότι η προτεινόμενη δράση δεν έχει στόχο να αναπτύξει συναθροισμένες μονάδες διαβίωσης για καμία ομάδα ατόμων, αλλά ότι αυτές είναι διασκορπισμένες και βρίσκονται σε κανονικές τοπικές κοινότητες;	
Είναι σαφές ότι η προτεινόμενη δράση δεν έχει στόχο να αναπτύξει μονάδες διαβίωσης στους χώρους κανενός από τα υφιστάμενα ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας;	
Υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις ότι το κτίριο του ιδρύματος που θα κλείσει δεν θα μετατραπεί σε άλλου είδους υπηρεσία διαμονής;	
Είναι σαφές ότι η προτεινόμενη δράση δεν έχει στόχο να συνδέσει τη στέγαση με την παρεχόμενη υποστήριξη, δηλ. ότι τα άτομα δεν θα είναι υποχρεωμένα να επιλέξουν ένα συγκεκριμένο μοντέλο διαβίωσης επειδή εκεί θα λαμβάνουν υποστήριξη;	
Εάν η προτεινόμενη δράση επιτρέπει την ανέγερση ομαδικών εστιών για παιδιά,	

³² Ο κατάλογος των χωρών που έχουν επικυρώσει την ΣΗΕΔΑΑ διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://www.un.org/disabilities/countries.asp?navid=12&pid=166>. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επικυρώσει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού.

³³ Ο όρος «μονάδα διαβίωσης» αναφέρεται σε ένα μέρος – δωμάτιο, διαμέρισμα, μονοκατοικία ή κτίριο – όπου οι άνθρωποι ζουν είτε μόνοι τους είτε μαζί με άλλους.

είναι σαφές ότι αυτό πρέπει να είναι προς το συμφέρον των παιδιών και να αποτελεί προσωρινή ή έσχατη λύση (π.χ. αφού εξαντληθούν όλες οι προσπάθειες να ενσωματωθούν τα παιδιά στις βιολογικές οικογένειές τους ή σε ανάδοχους οικογένειες); Υπάρχουν εγγυήσεις ότι αυτού του είδους οι ομαδικές εστίες θα παρέχουν οικογενειακού τύπου φροντίδα και ότι θα βρίσκονται σε κανονικές τοπικές κοινότητες; Έχουν προβλεφθεί άλλες δράσεις που θα διασφαλίσουν ότι τα παιδιά που θα ζουν στις ομαδικές εστίες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στις συμβατικές υπηρεσίες της τοπικής κοινότητας (όπως τοπικά σχολεία); Έχουν θεσπιστεί εγγυήσεις ότι τα παιδιά θα ομαδοποιηθούν κατάλληλα, λαμβάνοντας υπόψη την ασφάλειά τους, την προστασία και τις αναπτυξιακές τους ανάγκες;	
Πρόσβαση σε άλλες υπηρεσίες υποστήριξης	
Υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις ότι οι υπηρεσίες δεν θα παρέχονται σε ένα περιβάλλον που προωθεί το διαχωρισμό;	
Έχουν θεσπιστεί επαρκείς εγγυήσεις ότι δεν θα αναπτυχθούν «παράλληλες» υπηρεσίες, αλλά ότι η προτεινόμενη δράση θα διευκολύνει την πρόσβαση των σχετικών ομάδων στις συμβατικές υπηρεσίες (όπως απασχόληση, εκπαίδευση, υγεία, κλπ.); Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να αναπτυχθούν εξειδικευμένες υπηρεσίες.	
Υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις ότι οι υπηρεσίες δεν θα αποκλείσουν κάποια συγκεκριμένη ομάδα εξαιτίας της μειωμένης ικανότητάς της; Για παράδειγμα, αν η δράση προτείνει τη χρηματοδότηση μιας υπηρεσίας παροχής ατομικής βοήθειας, δεν θα πρέπει να εμποδιστεί η πρόσβαση των ατόμων με διανοητική αναπηρία ή με προβλήματα ψυχικής υγείας σε αυτή την υπηρεσία.	
Δίνεται επαρκής έμφαση στην πρόληψη της ιδρυματοποίησης, δηλ. υπάρχουν σχέδια για την ανάπτυξη προληπτικών υπηρεσιών;	

Πληροφορίες για τους πόρους (χρηματοπιστωτικούς και ανθρώπινους)	
Προβλέπει η προτεινόμενη δράση επένδυση στη διαχείριση και το συντονισμό; Για παράδειγμα, αν η δράση αποσκοπεί στο κλείσιμο των ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας και την ανάπτυξη εναλλακτικών υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, είναι σαφές ότι μέρος της επένδυσης πρέπει να διατεθεί στη διαχείριση του κλεισίματος;	
Προβλέπεται στήριξη για την κατάρτιση ή την εκ νέου κατάρτιση του προσωπικού που θα εργαστεί στις νέες υπηρεσίες;	
Είναι σαφές πώς θα χρηματοδοτηθεί η προτεινόμενη δράση όταν εξαντληθούν τα κονδύλια της επένδυσης, δηλ. αποδεικνύεται ότι η δράση είναι βιώσιμη και μετά το πέρας της χρηματοδότησης της ΕΕ; Έχουν θεσπιστεί σχέδια ή μηχανισμοί που να διασφαλίζουν ότι οι προϋπολογισμοί για τα ιδρύματα που λειτουργούν διατίθενται αποκλειστικά (προστατεύονται) και μεταφέρονται στις νεοσχεδιασμένες υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας;	

Πληροφορίες για τη συμμετοχή των χρηστών	
Είναι σαφές πώς η προτεινόμενη δράση θα προωθήσει την ενεργό συμμετοχή των χρηστών των υπηρεσιών, των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν και των οικογενειών τους, όπου είναι δυνατόν, στο σχεδιασμό της	

χρηματοδοτούμενης υπηρεσίας, σύμφωνα με την αρχή της εταιρικής σχέσης;	
--	--

Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Προβλέπει η προτεινόμενη δράση την τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση; Προσδιορίζονται επαρκή κριτήρια για το πώς θα πρέπει να γίνεται αυτό;	
---	--

Είναι σαφές πώς θα συμμετάσχουν ενεργά οι χρήστες των υπηρεσιών, καθώς και οι οργανώσεις που τους εκπροσωπούν και οι οικογένειές τους, όπου είναι δυνατόν, στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των χρηματοδοτούμενων υπηρεσιών;	
---	--

Μελέτη περιπτώσεως: Ουγγαρία – Κατασκευή «εστιών» για έως 50 τροφίμους

Στις 27 Ιανουαρίου 2012, η Ουγγρική Εθνική Αναπτυξιακή Υπηρεσία/οι ουγγρικές αρχές προκήρυξαν διαγωνισμό με τίτλο «Αποϊδρυματοποίηση – Στοιχείο Α εστιών κοινωνικής φροντίδας».³⁴ Η αξία αυτού του διαγωνισμού είναι 7 δισεκατομμύρια φιορίνια, που αντιστοιχεί χονδρικά σε 24 εκατ. ευρώ. Ο διαγωνισμός, που χρηματοδοτήθηκε από το ΕΤΠΑ και τον ουγγρικό κρατικό προϋπολογισμό, είχε προβλέψει τη χρηματοδότηση έως δέκα έργων για να υποστηριχθεί το σχέδιο αποϊδρυματοποίησης της κυβέρνησης. Η περίοδος εφαρμογής είναι από 1^η Ιουλίου έως 1^η Οκτωβρίου 2012.

Ο διαγωνισμός δίνει στους διευθυντές ιδρυμάτων κοινωνικής φροντίδας τη δυνατότητα να κάνουν αίτηση χρηματοδότησης για την υλοποίηση ενός από τους εξής τρεις στόχους:

1. Κατασκευή ή ανακαίνιση διαμερισμάτων στην τοπική κοινότητα.
2. Κατασκευή ή ανακαίνιση «ομαδικών εστιών» που, σύμφωνα με την ουγγρική νομοθεσία, είναι τουλάχιστον 8 και το ανώτερο 14 κλινών.
3. Κατασκευή των αποκαλούμενων «κέντρων εστιών» («lakócentrum»), που είναι ομάδες κτιρίων με δομές διαμερισμάτων, όπου ζουν συναθροισμένα έως 50 άτομα με αναπηρία.

Προβλήματα του διαγωνισμού που ανέδειξαν οι ουγγρικές ΜΚΟ και ομάδες εμπειρογνομώνων

Σύμφωνα με έναν συνασπισμό ουγγρικών ΜΚΟ και ομάδων εμπειρογνομώνων, η επιλογή κατασκευής «κέντρων εστιών» θα πρέπει να εγκαταλειφθεί, καθώς, κατά την άποψή τους, πρόκειται απλώς για διαφορετική ονομασία των ιδρυμάτων, η αντικατάσταση των οποίων αποτελεί στόχο τόσο της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, όσο και της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατά την άποψη του συνασπισμού, ενώ η πρώτη επιλογή συνάδει πλήρως με την ισχύουσα νομοθεσία, οι επιλογές 2 και 3 δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του άρθρου 19 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, και, δεδομένου ότι η ΕΕ έχει επικυρώσει την ΣΗΕΔΑΑ, παραβιάζουν τις απαιτήσεις του άρθρου

³⁴Ο διαγωνισμός διατίθεται στα ουγγρικά στη διεύθυνση:

http://www.nfu.hu/download/38466/Palyazati_utmutato_Bentlakasos_intezmenyek_kivaltasa_A.pdf.

16 του γενικού κανονισμού της ΕΕ για τα ταμεία συνοχής. Αναφορικά με την επιλογή 3, ο διαγωνισμός ορίζει ότι αυτή η επιλογή μπορεί να υλοποιηθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου κάτι τέτοιο «δικαιολογείται από τις ανάγκες φροντίδας των τροφίμων». Ωστόσο, το έγγραφο δεν παρέχει ορισμό των «εξαιρετικών περιπτώσεων» ή των «αναγκών φροντίδας». Ένα περιβάλλον που στεγάζει έως 50 άτομα δεν μπορεί παρά να είναι ίδρυμα που προωθεί το διαχωρισμό και, συνεπώς, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι παραβιάζει το άρθρο 19 της ΣΗΕΔΑΑ.

Κατά συνέπεια, με την τρέχουσα μορφή του, το σχέδιο που προβλέπεται στο διαγωνισμό δεν βασίζεται στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Βασίζεται στην προϋπόθεση ότι οι άνθρωποι «χρειάζονται» ιδρύματα με ορισμένο αριθμό ατόμων και όχι στο πραγματικό γεγονός ότι οι άνθρωποι χρειάζονται στέγαση από κοινού με ανθρώπους που επιλέγουν οι ίδιοι. Καθώς δεν είναι σύνηθες τα νοικοκυριά να έχουν 50 μέλη, φαίνεται ότι τα σχέδια καθορίζονται πλήρως από τον παράγοντα της υπηρεσίας και όχι από τις ανάγκες.

Το άρθρο 4, παράγραφος 3 της ΣΗΕΔΑΑ απαιτεί επίσης από τα κράτη να συνεργάζονται με τα ίδια τα άτομα με αναπηρία ως ενεργά ενδιαφερόμενα μέρη της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης, προκειμένου να βασίζεται το σχέδιό τους στους προβληματισμούς τους, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους. Η διαβίωση στην κοινότητα δεν μπορεί να εξεταστεί σε απομόνωση από την κατάρτιση, την εκπαίδευση, την απασχόληση, τις δραστηριότητες αναψυχής, την υγεία, την κοινωνική δραστηριότητα, την προσβασιμότητα ή άλλους τομείς της ζωής που προβάλλονται στη ΣΗΕΔΑΑ, και που χρειάζεται να αξιολογηθούν και να σχεδιαστούν με συνολικό τρόπο – στοιχεία που δεν είναι προφανή στο τρέχον σχέδιο.

Μελέτη περιπτώσεως: Σερβία – Σχεδιαζόμενη ανακαίνιση ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας

Στο πλαίσιο διαγωνισμού με τίτλο «Το έργο αριθμός 11 των κεντρικών προγραμμάτων του ΜΠΒ»: Υποστήριξη της αποϊδρυματοποίησης και της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με νοητική αναπηρία και ψυχική ασθένεια, Αριθμός Κοινού συστήματος πληροφόρησης RELEX 2011/022-585», η κυβέρνηση της Σερβίας σχεδίαζε να επενδύσει 5,17 εκατ. ευρώ από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΜΠΒ) στην ανακατασκευή έξι ιδρυμάτων διαμονής μακράς διάρκειας για άτομα με διανοητική αναπηρία και προβλήματα ψυχικής υγείας στη Σερβία. Στόχος του προτεινόμενου έργου ήταν «να συμβάλει στην αποϊδρυματοποίηση και την κοινωνική ένταξη των ατόμων με νοητική αναπηρία και ψυχικές ασθένειες σε τοπικό επίπεδο μετατρέποντας τα ιδρύματα, ώστε να βελτιωθούν οι υπηρεσίες, και καθιστώντας παράλληλα δυνατή τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης».

Προβλήματα του διαγωνισμού που ανέδειξε η Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομώνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (ΕΟΕ)

Παρά τον δηλωμένο στόχο του έργου, η ΕΟΕ εξέφρασε ανησυχίες ότι το έργο δεν θα διευκόλυνε τη μετατροπή των ιδρυμάτων και τη δημιουργία υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Ενώ ο διαγωνισμός ήταν συγκεκριμένος ως προς την ανακατασκευή και τον εξοπλισμό των έξι ιδρυμάτων (που υπερέβαιναν κατά πολύ την αντιμετώπιση των κινδύνων

στην υγεία και την ασφάλεια των τροφίμων), δεν διέθετε κανένα κονδύλι χρηματοδότησης στην ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας εκτός από τη δημιουργία σχεδίων μετατροπής και ανάπτυξης. Σε σχέση με αυτά τα σχέδια, υπήρχε μια προθεσμία ολοκλήρωσής τους αλλά κανένα χρονικό πλαίσιο για τη διαδικασία της μετάβασης στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Το Κοινοβούλιο της Δημοκρατίας της Σερβίας ψήφισε στις 31 Μαρτίου 2011 το νόμο περί κοινωνικής πρόνοιας που θέτει ως βασικές προτεραιότητές του την αποϊδρυματοποίηση και την αποκέντρωση της φροντίδας. Ο νόμος αυτός προωθεί την ανάπτυξη σύγχρονων, τοπικών κοινωνικών υπηρεσιών, και προβλέπει χρηματοπιστωτική στήριξη για την πρακτική ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας. Παρόλο που δεν επιτάσσει ρητά το κλείσιμο των 13 σερβικών ιδρυμάτων, αποσαφηνίζει στο άρθρο 207 ότι ο κρατικός προϋπολογισμός θα υποστηρίξει: 1) την ανάπτυξη κοινωνικών υπηρεσιών στους υπανάπτυκτους δήμους, 2) την ανάπτυξη κοινωνικών υπηρεσιών στους δήμους με υπηρεσίες ιδρυματικής φροντίδας στην περιοχή τους, και 3) την ανάπτυξη καινοτόμων κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ειδικής σημασίας για τη Δημοκρατία της Σερβίας. Η ΕΟΕ παρατήρησε, ως εκ τούτου, ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για να στηρίξει την εφαρμογή της νομοθεσίας της Σερβίας για τις κοινωνικές υπηρεσίες, δηλ. να συμπληρώσει τα εθνικά κονδύλια που τέθηκαν κατά μέρος για την αποϊδρυματοποίηση και την αποκέντρωση της κοινωνικής φροντίδας.

Μετά τη δημόσια στήριξη σερβικών και διεθνών ΜΚΟ, και με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι σερβικές αρχές αναθεώρησαν το διαγωνισμό, ώστε να υποστηρίξει την ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας αντί για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων ιδρυμάτων.

Κεφάλαιο 4: Παρακολούθηση και αξιολόγηση

1. Παρακολούθηση

Η διαδικασία της παρακολούθησης είναι σημαντική για να διασφαλιστεί ότι τα Διαρθρωτικά Ταμεία χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τον κανονισμό για τις κοινές διατάξεις και τους ειδικούς κανονισμούς για το κάθε ταμείο, και ότι στηρίζουν το δικαίωμα ενταγμένης διαβίωσης στην τοπική κοινότητα, καθώς και ότι παρέχουν στα παιδιά ευκαιρίες να μεγαλώσουν σε ένα οικογενειακό περιβάλλον. Απαιτείται από τα κράτη μέλη να συγκροτήσουν μια επιτροπή παρακολούθησης εντός τριών μηνών από την έγκριση του επιχειρησιακού προγράμματος (ΕΠ). Τα διδάγματα από την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 παρουσιάζονται παρακάτω.

Στο Κεφάλαιο 9 των Κατευθυντήριων γραμμών προτείνονται τρόποι παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών, καθώς και της εφαρμογής των στρατηγικών αποϊδρυματοποίησης.

Συμμετοχή των εταίρων στις επιτροπές παρακολούθησης – Άρθρο 42

Σύμφωνα με το άρθρο 42 του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις, οι επιτροπές παρακολούθησης πρέπει να αποτελούνται από «αντιπροσώπους της διαχειριστικής αρχής, ενδιαμέσων φορέων και **αντιπροσώπους των εταίρων**». Στο πλαίσιο της μετάβασης στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, οι οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας, παιδιών και ηλικιωμένων θα πρέπει να συμμετέχουν στο έργο των επιτροπών παρακολούθησης του σχετικού ΕΠ.

Επιπλέον, καθώς ένας από τους εκ των προτέρων όρους σχετίζεται με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, και βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 3 της ΣΗΕΔΑΑ, που απαιτεί στενή διαβούλευση και ενεργό συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων των παιδιών) σε όλες τις διαδικασίες που τα αφορούν, προκύπτει ότι οι οργανώσεις των ατόμων με αναπηρία θα πρέπει να συμμετέχουν στην παρακολούθηση των ΕΠ με δράσεις που αφορούν στα άτομα με αναπηρία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που αναφέρθηκαν στο έργο των επιτροπών παρακολούθησης στη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού 2007 – 2013,³⁵ είναι σημαντικό να έχουν όλες οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τους χρήστες των υπηρεσιών την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στο έργο των επιτροπών αντί να είναι παθητικοί παρατηρητές. Η ενεργός συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία μπορεί να λάβει μέρος στο έργο των επιτροπών με συμβουλευτική ιδιότητα, συμβάλλει επίσης αποφασιστικά στο να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη τηρούν τις σχετικές διατάξεις του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις και των ειδικών κανονισμών για το κάθε ταμείο.

³⁵ Μεταξύ αυτών ήταν ότι οι αντιπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών δεν είχαν την ευκαιρία να επηρεάσουν τις αποφάσεις των επιτροπών παρακολούθησης. Βλ. έκθεση ECCL (Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στην τοπική κοινότητα), ό. π., σελ. 36.

Εξέταση της προόδου ως προς τους προσδιορισμένους στόχους – Άρθρο 43

Είναι καθήκον της επιτροπής παρακολούθησης να «εξετάζει την εφαρμογή του προγράμματος και την πρόοδο ως προς την επίτευξη των στόχων του». Ως προς αυτό, πρέπει να δίνει προσοχή στους **«δείκτες, την πρόοδο προς την επίτευξη των ποσοτικά προσδιορισμένων στόχων και των ορόσημων»** που ορίστηκαν στη φάση προγραμματισμού. Με βάση αυτή την αξιολόγηση, η επιτροπή παρακολούθησης μπορεί να εκδίδει συστάσεις στη διαχειριστική αρχή και να διασφαλίζει ότι δίνεται η απαραίτητη συνέχεια σε αυτές με κατάλληλες ενέργειες. Τυχόν αλλαγές στο ΕΠ που προτείνει η διαχειριστική αρχή πρέπει επίσης να εγκριθούν από την επιτροπή παρακολούθησης.

Δείκτες, στόχοι και ορόσημα που θα καταστήσουν δυνατή την παρακολούθηση της προόδου στον τομέα της διαβίωσης σε κοινότητα, και την ποιότητα της διαδικασίας μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, πρέπει να οριστούν στη φάση προγραμματισμού, με στενή συμμετοχή των χρηστών των υπηρεσιών και των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν. (Παραδείγματα δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων δίνονται στο Κεφάλαιο 2).

Έκθεση για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί – Άρθρα 44 - 46

Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλλει μια ετήσια έκθεση για την υλοποίηση του προγράμματος από το 2016 έως και το 2022, και να υποβάλει την τελική έκθεση έως το Σεπτέμβριο του 2023. Αυτές οι εκθέσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, πληροφορίες για **«τους δείκτες, τις τιμές ποσοτικά προσδιορισμένων στόχων (συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών στους δείκτες αποτελεσμάτων) και τα ορόσημα»** που επιτεύχθηκαν. Είναι σημαντικό να παραθέτουν επίσης **«τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την τήρηση των εκ των προτέρων όρων** και όλα τα ζητήματα που επηρεάζουν την απόδοση του προγράμματος». Η έκθεση του 2019 και η τελική έκθεση θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν στοιχεία και αξιολόγηση της προόδου ως προς **«την επίτευξη της στρατηγικής της Ένωσης για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»**.

Οι ετήσιες εκθέσεις δίνουν στα κράτη μέλη την ευκαιρία να αξιολογήσουν το τρόπο που τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν συμβάλει στη διαδικασία της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και την εφαρμογή της ΣΗΕΔΑΑ. Όταν εντοπίζονται προβλήματα, πρέπει να οδηγούν σε αλλαγές στα ΕΠ ή σε άλλα μέτρα. Οι ετήσιες εκθέσεις δίνουν επίσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ευκαιρία να παρεμβαίνει αν χρειάζεται, εκδίδοντας συστάσεις για την εφαρμογή του προγράμματος (άρθρο 44, παράγραφος 7).

Το κατά πόσον τα ΕΠ συνέβαλαν στην εφαρμογή των στρατηγικών αποϊδρυματοποίησης και στην εφαρμογή της ΣΗΕΔΑΑ στα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να συζητείται στις **ετήσιες συνεδριάσεις επανεξέτασης**, που θα οργανώνονται από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη (άρθρο 45). Οι χρήστες των υπηρεσιών, μέσω των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν, θα πρέπει να λαμβάνουν μέρος σε αυτές τις συνεδριάσεις.

Τέλος, οι **εκθέσεις προόδου** που υποβάλλονται το 2017 και το 2019, θα πρέπει να παραθέτουν πληροφορίες σχετικά με και να εκτιμούν **«αν εφαρμόστηκαν, σύμφωνα με το**

καθορισθέν χρονοδιάγραμμα, τα μέτρα που ελήφθησαν για την τήρηση των εκ των προτέρων όρων που δεν είχαν ικανοποιηθεί κατά τον χρόνο έγκρισης της σύμβασης εταιρικής σχέσης». Αυτό θα διασφαλίσει ότι οι σχετικές στρατηγικές για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και η εφαρμογή της ΣΗΕΔΑΑ έχουν θεσπιστεί στη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Η μη εφαρμογή των μέτρων μπορεί να οδηγήσει στην αναστολή των πληρωμών από την Επιτροπή (άρθρο 17 παράγραφος 3).

Λίστα ελέγχου για την παρακολούθηση

Οι χρήστες των υπηρεσιών (παιδιά, άτομα με αναπηρία, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, ηλικιωμένοι) και οι οργανώσεις που τους εκπροσωπούν συμμετέχουν ενεργά στο έργο των σχετικών επιτροπών παρακολούθησης· υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία ότι οι απόψεις τους επηρεάζουν τη διαδικασία· υπάρχουν τεκμηριωμένα στοιχεία ότι καταβάλλονται προσπάθειες για να συμπεριληφθούν οι γνώμες και οι απόψεις των παιδιών και των ενηλίκων με δυσκολίες επικοινωνίας	
Οι επιτροπές παρακολούθησης επικεντρώνονται, μεταξύ άλλων, στους δείκτες, την πρόοδο προς την επίτευξη των τιμών ποσοτικά προσδιορισμένων στόχων και των ορόσημων που ορίστηκαν στη φάση προγραμματισμού	
Οι εκθέσεις προόδου περιλαμβάνουν πληροφορίες για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων, δηλ. τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και την εφαρμογή της ΣΗΕΔΑΑ	
Χρησιμοποιούνται ετήσιες συνεδριάσεις επανεξέτασης, στις οποίες συμμετέχουν εκπρόσωποι των χρηστών των υπηρεσιών, για να συζητηθεί η πρόοδος προς προσδιορισμένους στόχους και ορόσημα, και για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων	
Δίνεται η απαραίτητη συνέχεια με κατάλληλα μέτρα στις συστάσεις των επιτροπών παρακολούθησης ή της Επιτροπής	
Η Επιτροπή λαμβάνει μέτρα σε περίπτωση που δεν εκπληρωθούν οι εκ των προτέρων όροι στη διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος	
Μια προσβάσιμη σύνοψη των εκθέσεων προόδου διατίθεται στο κοινό	

Με στόχο να διασφαλιστεί η διαφάνεια στον τρόπο χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημοσιοποιούν μια «**συνοπτική έκθεση για την ενημέρωση των πολιτών**» των ετήσιων και των τελικών εκθέσεων. Αυτές οι συνοπτικές εκθέσεις θα πρέπει να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για τα χρηματοδοτούμενα έργα, ώστε να δίνουν τη δυνατότητα στο κοινό να βλέπει αν τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν συμβάλει στη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και στην εφαρμογή της ΣΗΕΔΑΑ.

Διδάγματα από την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013

Πρόβλημα που εντοπίστηκε	Σύσταση
Η συμμετοχή των χρηστών των υπηρεσιών (δηλ. των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν) έχει συχνά τυπικό χαρακτήρα, χωρίς δυνατότητα επιρροής της διαδικασίας λήψης αποφάσεων	Θα πρέπει να δοθεί στους εκπροσώπους των χρηστών δικαίωμα ψήφου στις επιτροπές παρακολούθησης· οι πληροφορίες θα πρέπει να αποστέλλονται αρκετό καιρό πριν από τη συνεδρίαση σε προσβάσιμη μορφή· οι απόψεις τους και η διαδικασία λήψης αποφάσεων θα πρέπει να τεκμηριώνονται
Η παρακολούθηση επικεντρώνεται στα τεχνικά κριτήρια αντί στον μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο των έργων	Στην πρόσκληση υποβολής προσφορών θα πρέπει να επισυνάπτεται μια στρατηγική αποϊδρυματοποίησης ή τα κριτήρια/οι προδιαγραφές ποιότητας για την αποϊδρυματοποίηση, και να γίνεται ενημέρωση για την εργασία των επιτροπών
Οι εκπρόσωποι των χρηστών δεν έχουν την ικανότητα να συμμετέχουν ενεργά στην εργασία των επιτροπών παρακολούθησης	Θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί τεχνική βοήθεια για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των οργανώσεων των χρηστών
Παρόλο που ένα και μόνο ΕΠ μπορεί να καλύπτει πολλές ομάδες χρηστών, αυτό συχνά δεν αντανακλάται στις επιτροπές παρακολούθησης	Ο συντονισμός των εκπροσώπων των διαφόρων ομάδων χρηστών μπορεί να διασφαλίσει ότι τα άτομα εντός της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να εκπροσωπήσουν τα συμφέροντα περισσότερων από μία ομάδα· μπορεί να χρησιμοποιηθεί τεχνική βοήθεια για να δημιουργηθούν τέτοιες πλατφόρμες
Οι ΜΚΟ δεν έχουν επαρκείς πληροφορίες για το έργο των επιτροπών παρακολούθησης	Τα πρακτικά των συνεδριάσεων θα πρέπει να είναι δημόσια και οι συνεδριάσεις να μεταδίδονται σε συνεχή ροή στο διαδίκτυο για να διασφαλίζεται η μέγιστη διαφάνεια του έργου τους

2. Αξιολόγηση

Ο κανονισμός για τις κοινές διατάξεις προβλέπει εκ των προτέρων, παράλληλη και εκ των υστέρων αξιολόγηση. Αυτή θα πρέπει να πραγματοποιείται με τρόπο που να επιτρέπει βελτιώσεις της «ποιότητας του σχεδιασμού και της εφαρμογής των προγραμμάτων καθώς και για την αξιολόγηση της **αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και του αντικτύπου τους**» (άρθρο 47). Συνεπώς, είναι σημαντικό τα δεδομένα που συλλέγονται στη διάρκεια της αξιολόγησης να αντιστοιχούν στους στόχους (δηλ. στους δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που προσδιορίστηκαν στη διάρκεια της φάσης προγραμματισμού, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στα κράτη μέλη και στην Επιτροπή να μετρούν την

πρόοδο στη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Η εστίαση της προσοχής στον αντίκτυπο που είχαν τα Διαρθρωτικά Ταμεία στους τελικούς χρήστες θα πρέπει να συμβάλει στην αποφυγή των προβλημάτων που εντοπίστηκαν στη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού 2007-2013.³⁶ Ως εκ τούτου, οι **εκ των υστέρων αξιολογήσεις** θα πρέπει να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων (άρθρο 48):

- τη συνάφεια και σαφήνεια των προτεινόμενων δεικτών του προγράμματος·
- τον τρόπο με τον οποίο οι αναμενόμενες εκροές θα συμβάλουν σε αποτελέσματα·
- την επάρκεια των ανθρώπινων πόρων και της διοικητικής ικανότητας για τη διαχείριση του προγράμματος· και
- την επάρκεια των προγραμματιζόμενων μέτρων για την πρόληψη των διακρίσεων.

Απαιτείται επίσης από τα κράτη μέλη να πραγματοποιούν **παράλληλες αξιολογήσεις** κατά την περίοδο προγραμματισμού, εστιάζοντας την προσοχή στην «αποτελεσματικότητα, την απόδοση και τον αντίκτυπο για κάθε πρόγραμμα» (άρθρο 49). Τόσο οι επιτροπές παρακολούθησης (όπου συμμετέχουν οι χρήστες των υπηρεσιών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη) όσο και η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζουν τις αξιολογήσεις. Τυχόν προβλήματα που εντοπίζονται στη διάρκεια της αξιολόγησης μπορούν να βοηθήσουν να διασφαλιστεί ότι θα γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στα ΕΠ, και να αυξήσουν την πιθανότητα να συμβάλουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία στη διαδικασία της αποϊδρυματοποίησης στα κράτη μέλη. Μπορεί επίσης να επισημάνουν την ανάγκη να διενεργήσει η Επιτροπή τη δική της αξιολόγηση.

Οι **εκ των υστέρων αξιολογήσεις** διενεργούνται από την Επιτροπή και από τα κράτη μέλη σε στενή συνεργασία μεταξύ τους, και θα πρέπει να επικεντρώνονται στη συμβολή των Διαρθρωτικών Ταμείων στη στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (άρθρο 50).

Χορήγηση πόρων και ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες – Άρθρο 47

Για να βελτιώσουν οι αξιολογήσεις τον τρόπο που διατίθενται τα κονδύλια χρηματοδότησης, πρέπει να χορηγούνται οι απαραίτητοι πόροι για τη διενέργειά τους και να «γίνονται από εμπειρογνώμονες λειτουργικά ανεξάρτητους από τις αρχές που είναι αρμόδιες για την υλοποίηση του προγράμματος». Οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών των υπηρεσιών, και σε επίπεδο ΕΕ η Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνώμωνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, μπορούν να βοηθήσουν να διασφαλιστεί ότι οι αξιολογήσεις είναι ανεξάρτητες από οποιαδήποτε επιρροή.

Επιπλέον, τα στοιχεία για τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν και τον αντίκτυπο που είχαν πρέπει να είναι δημοσίως διαθέσιμα.

---

³⁶ Μερικά κράτη μέλη είχαν την τάση να επικεντρώνονται σε τεχνικές και διοικητικές φύσεως ζητήματα αντί στον μεσοπρόθεσμο με μακροπρόθεσμο αντίκτυπο του χρηματοδοτούμενου έργου. Βλ. έκθεση ECCL (Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στην τοπική κοινότητα), ό. π., σελ. 36.

Λίστα ελέγχου για τις αξιολογήσεις

Η αξιολόγηση καλύπτει όλα τα στάδια του προγραμματισμού και της εφαρμογής: πριν, κατά τη διάρκεια και μετά	
Το βάρος εστιάζεται στην αποτελεσματικότητα, την απόδοση και τον αντίκτυπο των έργων που χρηματοδοτήθηκαν	
Οι αξιολογήσεις παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν	
Οι επιτροπές παρακολούθησης, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, εξετάζουν τις αξιολογήσεις	
Με βάση το αποτέλεσμα των αξιολογήσεων, τα κράτη μέλη ή η Επιτροπή λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα	
Χορηγούνται επαρκείς πόροι στη διαδικασία αξιολόγησης	
Οι αξιολογήσεις διενεργούνται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες	
Οι αξιολογήσεις είναι διαθέσιμες στο κοινό σε προσβάσιμη μορφή	

Παράρτημα 1: Παράδειγμα στήριξης της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Μελέτη περιπτώσεως: Βουλγαρία³⁷

Στη Βουλγαρία, το ΕΚΤ χρηματοδοτεί ένα έργο με τίτλο “**Childhood for All**” («Παιδική ηλικία για όλους») στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων». Η συνολική διάρκεια του έργου είναι 54 μήνες (Ιούνιος 2010 – Δεκέμβριος 2014). Αυτό το έργο αντιπροσωπεύει τον κύριο πυλώνα της συνεχιζόμενης μεταρρύθμισης για την αποϊδρυματοποίηση στη Βουλγαρία, καθώς αγωνίζεται να δημιουργήσει ένα βιώσιμο μοντέλο μετάβασης από τις ιδρυματικές υπηρεσίες στις υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας για τα παιδιά με αναπηρία.

Το έργο αποτελείται από δύο στοιχεία: «Σχεδιασμός μέτρων για την αποϊδρυματοποίηση» (2,5 εκατ. ευρώ) και «Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας» (16,5 εκατ. ευρώ) Εκτός από τη στήριξη του ΕΚΤ στο έργο αυτό, το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΑΑ διέθεσαν 54,6 εκατ. ευρώ και 8,5 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, για να στηρίξουν τους δήμους σε αστικές και αγροτικές περιοχές να χτίσουν νέες κοινωνικές υποδομές που θα αντικαταστήσουν τα παραδοσιακά ιδρύματα διαμονής μακράς διάρκειας.

Στόχος του έργου είναι να αλλάξει τη νοοτροπία ως προς τη φροντίδα για τα παιδιά με αναπηρία – την πιο ευάλωτη ομάδα παιδιών στα ιδρύματα – δίνοντας βάρος στην αποτροπή των κινδύνων της ιδρυματοποίησης, την υποστήριξη προς τις οικογένειες, και την παροχή ενός οικογενειακού ή οικογενειακού τύπου περιβάλλοντος για κάθε παιδί που τοποθετείται σε ένα εξειδικευμένο ίδρυμα για παιδιά με αναπηρία. Το έργο επιδιώκει να προσφέρει στα παιδιά μια ευκαιρία να αποκτήσουν πρόσβαση σε ένα πακέτο υπηρεσιών ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες τους. Με αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να ζήσουν σε ένα οικογενειακό ή οικογενειακού τύπου περιβάλλον, όπου θα εφαρμόζεται μια νέα προσέγγιση της φροντίδας. Επί του παρόντος, δεν υπάρχουν αρκετές υπηρεσίες που να υποστηρίζουν τα παιδιά με αναπηρία στην τοπική κοινότητα. Συγχρόνως, οι υπάρχουσες υπηρεσίες δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένες ανάλογα με τις ανάγκες των ομάδων-στόχος. Αυτό αποτελεί εμπόδιο στην πρόληψη της εγκατάλειψης και στην ποιοτική υποστήριξη των παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών τους. Το έργο αντιμετωπίζει αυτό το πρόβλημα σχεδιάζοντας ένα πακέτο υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα, που θα παράσχει μια μακροπρόθεσμη εναλλακτική λύση στα παιδιά και τις οικογένειες.

Κύριες δράσεις:

- Επανεξέταση και ανάλυση των υφιστάμενων αξιολογήσεων και του ατομικού σχεδίου δράσης και φροντίδας για το κάθε παιδί, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης κάθε παιδιού με αναπηρία που τοποθετείται σε ίδρυμα, καθώς και λεπτομερής

³⁷ Αυτή η μελέτη περιπτώσεως υποβλήθηκε από τη ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης (Μονάδα F/5 Ρουμανία, Βουλγαρία, Μάλτα) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

αναφορά του τρόπου που μπορεί να επανενταχθεί στην τοπική κοινότητα.

- Προσδιορισμός των κατάλληλων τύπων υπηρεσιών και των δήμων όπου θα πρέπει να δημιουργηθούν για κάθε παιδί που τοποθετείται σε ίδρυμα, συμπεριλαμβανομένης της επανεξέτασης των υφιστάμενων κοινωνικών υπηρεσιών στην εκάστοτε περιοχή.
- Δραστηριότητες επανένταξης με βάση τα αποτελέσματα της επανεξέτασης και της ανάλυσης των υφιστάμενων αξιολογήσεων κάθε παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας της μεταφοράς του από το ίδρυμα.
- Ενθουσιασμός και ευαισθητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών, προβάλλοντας τα θετικά αποτελέσματα της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης.
- Κατάρτιση και επιλογή του προσωπικού που θα εργαστεί στις παιδικές υπηρεσίες, με βάση το σχεδιαζόμενο πακέτο υπηρεσιών για την εκάστοτε περιοχή.
- Δραστηριότητες για τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της φροντίδας από ανάδοχους γονείς, της επιλογής και της κατάρτισης των ανάδοχων γονέων.
- Υπηρεσίες υποστήριξης για τους αιτούντες θετούς γονείς παιδιών με αναπηρία.
- Εστιασμένα μέτρα για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τις σχεδιαζόμενες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών που αποσκοπούν στην αλλαγή των στάσεων της κοινής γνώμης σχετικά με τα παιδιά με αναπηρία, και ευκολονόητες εξηγήσεις για τους διάφορους τύπους κοινωνικών υπηρεσιών και των ομάδων-στόχος για τις οποίες παρέχονται.
- Δραστηριότητες διάδοσης πληροφοριών και διάθεση των αποτελεσμάτων των έργων στο κοινό.

Αποτελέσματα έως σήμερα:

- Επανεξέταση και ανάλυση των αξιολογήσεων παιδιών και ενηλίκων: αξιολογήθηκαν 1 797 παιδιά και ενήλικες· 245 ειδικοί συμμετείχαν στις αξιολογήσεις σε 56 ιδρύματα·
- Βελτιωμένη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη: 468 εξετασθέντα παιδιά, 402 επιπλέον επισκέψεις σε ειδικούς ιατρούς, 284 επιπλέον εξετάσεις, 59 αλλαγές διαγνώσεων·
- Εισαγωγή μεθόδου εντατικής επικοινωνίας και βελτίωσης της παροχής τροφής: 124 συνεδρίες με 316 παιδιά και ενήλικους·
- Προετοιμασία προτάσεων για την παροχή τροφής σε 161 παιδιά και ενήλικους·
- Υποστήριξη των έργων δημοτικής υποδομής προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργικότητα των νέων υπηρεσιών·
- Συνεχιζόμενη κατάρτιση 200 κοινωνικών λειτουργών για την αξιολόγηση της γονικής ικανότητας για επανένταξη.

Η αξιολόγηση χρησιμοποιήθηκε για να εκπονηθεί ένας «Εθνικός χάρτης ιδρυματικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών» που αποτέλεσε τη βάση για το επενδυτικό στοιχείο της πράξης. Ο εθνικός χάρτης περιλαμβάνει 149 κέντρα για στέγαση οικογενειακού τύπου και 36 προστατευμένες εστίες. Αναμένεται να καλύψει τις ανάγκες 1 797 παιδιών και ενηλίκων στις νέες υπηρεσίες και να διασφαλίσει ενιαία πρόσβαση σε 37 νέους παιδικούς σταθμούς για παιδιά με αναπηρία και 34 νέα κέντρα κοινωνικής αποκατάστασης και ένταξης. Σύμφωνα με το χάρτη, οι νέες κοινωνικές υποδομές θα πρέπει να κατασκευαστούν σε 81 δήμους στη Βουλγαρία – 62 δήμους από αστικές περιοχές και 19 δήμους από αγροτικές περιοχές.

Προκλήσεις στην εφαρμογή του έργου³⁸:

- Ο προϋπολογισμός για τα παιδιά με αναπηρία είναι ανεπαρκής και υπάρχει ο κίνδυνος να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα της φροντίδας. Ενώ η αναλογία σε εστίες για μικρές ομάδες παιδιών λέγεται ότι είναι 1:4 (σύμφωνα με την πρώτη έκθεση παρακολούθησης του σχεδίου δράσης για την αποϊδρυματοποίηση), μπορεί να φτάσει το 1:9 ή και 1:10.
- Σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης, οι 149 ομαδικές εστίες που θα ανεγερθούν θα έχουν **χωρητικότητα 12 παιδιών** ανά εστία και τη δυνατότητα 2 επιπλέον έκτακτων θέσεων. Αυτός ο αριθμός είναι πολύ υψηλός και δεν εξασφαλίζει υψηλής ποιότητας φροντίδα που να βασίζεται στις ατομικές ανάγκες κάθε παιδιού. Σε συνδυασμό με την ανεπαρκή χρηματοδότηση, μια τόσο μεγάλη χωρητικότητα δημιουργεί τον κίνδυνο να αντικατασταθούν τα ιδρύματα μεγάλης κλίμακας με μικρότερα.
- Υπάρχει έλλειψη συντονισμού με τον εκπαιδευτικό τομέα όταν αναπτύσσονται υπηρεσίες για τα παιδιά με αναπηρία στην τοπική κοινότητα. Χωρίς πρόσβαση στη συμβατική σχολική εκπαίδευση, τα παιδιά θα συνεχίσουν να είναι απομονωμένα στις νέες εστίες.
- Ούτε το σχέδιο δράσης για την αποϊδρυματοποίηση ούτε το έργο «Childhood for All» πραγματεύονται τις ανάγκες των παιδιών και των νέων που χαρακτηρίζονται ως άτομα με προκλητική συμπεριφορά. Υπάρχει έλλειψη στρατηγικής, κατηρητισμένων επαγγελματιών ή προγραμματισμένων μέτρων για την εργασία με αυτά τα παιδιά και τη διασφάλιση της κοινωνικής ένταξής τους. Η ιδρυματοποίηση συνεχίζει να θεωρείται ο προτιμώμενος τρόπος αντιμετώπισης των παιδιών και των νέων με προκλητική συμπεριφορά.

³⁸ Τα σχόλια αυτά υποβλήθηκαν από το Εθνικό Δίκτυο για τα Παιδιά της Βουλγαρίας στις 18 Απριλίου 2012. Η πλήρης δήλωση διατίθεται στη διεύθυνση: <http://nmd.bg/en/Position/which-are-the-problem-areas-in-the-deinstitutionalization/>.

- Υποτιμήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι ανάγκες σε πόρους και το κόστος της διαδικασίας συνολικών ατομικών αξιολογήσεων και σχεδιασμού τοποθέτησης, ενώ επίσης υπήρξε παρέμβαση σε σοβαρές περιπτώσεις παιδικής προστασίας, όπου τα παιδιά διέτρεχαν μεγάλο κίνδυνο άμεσης βλάβης. Αυτά τα κενά στους πόρους καλύφθηκαν από μια διεθνή ΜΚΟ
- Αρχικά, υποτιμήθηκε σημαντικά η ανάγκη μιας αφοσιωμένης ομάδας με τα κατάλληλα προσόντα για τη διαχείριση ολόκληρου του προγράμματος αλλαγής. Προσδιορίστηκαν επιπρόσθετα κονδύλια ΕΚ για να καλυφθεί αυτό το κενό.

Παράρτημα 2: Επιλογή εκθέσεων για την ιδρυματοποίηση των παιδιών και των ενηλίκων στις χώρες με πρόσβαση στα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Μηχανισμό προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ)

Γενικές εκθέσεις

Quinn, G. & Doyle, S. (2012) Taking the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities Seriously: The Past and Future of the EU Structural Funds as a Tool to Achieve Community Living. (Δίνοντας σημασία στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία: το παρελθόν και το μέλλον των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ ως εργαλείο επίτευξης της διαβίωσης στην τοπική κοινότητα). Στο The Equal Rights Review (Vol 9). The Equal Rights Trust.

Parker, C. & Clements, L. (2012) The European Union Structural Funds and the Right to Community Living. (Τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το δικαίωμα για διαβίωση στην τοπική κοινότητα). Στο The Equal Rights Review (Vol 9) The Equal Rights Trust.

Mulheir, G. et al. (2012). Deinstitutionalisation – A Human Rights Priority for Children With Disabilities. (Αποϊδρυματοποίηση: Μια προτεραιότητα ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα παιδιά με αναπηρία). Στο The Equal Rights Review (Vol 9) The Equal Rights Trust.

UNICEF, [At Home or In a Home, Formal Care and Adoption of Children in Eastern Europe and Central Asia](#) (Στο σπίτι ή σε ίδρυμα, επίσημη φροντίδα και υιοθέτηση παιδιών στην Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία) (2011)

Eurochild, [Strengthening the Role of the Children's Rights NGOs in the delivery of de-institutionalisation processes through the effective use of structural funds](#) (Ενίσχυση του ρόλου των ΜΚΟ για τα δικαιώματα των παιδιών στην υλοποίηση των διαδικασιών αποϊδρυματοποίησης, μέσω της αποτελεσματικής χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων) (2011) (με μελέτες περιπτώσεων για την Ουγγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Σλοβακία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία)

Eurochild, [Children in Alternative Care](#), National Surveys (Παιδιά στο σύστημα εναλλακτικής φροντίδας), Εθνικές έρευνες (2010)

European Coalition for Community Living (Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στην τοπική κοινότητα), [Wasted Time, Wasted Money, Wasted Lives ... A Wasted Opportunity? - A Focus Report on how the current use of Structural Funds perpetuates the social exclusion of disabled people in Central and Eastern Europe by failing to support the transition from institutional care to community-based services](#) (Χαμένος χρόνος, Χαμένα λεφτά, Χαμένες ζωές... Μια χαμένη ευκαιρία; Μια έκθεση εστίασης στον τρόπο που η τρέχουσα χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων διαιωνίζει τον κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων με αναπηρία στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, αδυνατώντας να υποστηρίξει τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στις υπηρεσίες φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας) (2010)

Academic Network of European Disability experts (Ακαδημαϊκό δίκτυο ευρωπαίων ειδικών στον τομέα της αναπηρίας), [The Implementation of Policies Supporting Independent Living for Disabled People in Europe: Synthesis Report](#) (Η εφαρμογή των πολιτικών που υποστηρίζουν την ανεξάρτητη διαβίωση για τα άτομα με αναπηρία στην Ευρώπη: έκθεση σύνθεσης) (2009) (διατίθενται επίσης εκθέσεις για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ)

Mansell, J., Knapp, M., Beadle-Brown, J. & Beecham, J. (2007) [Deinstitutionalisation and community living – outcomes and costs: report of a European Study. Volume 2: Main Report.](#) (Αποϊδρυματοποίηση και διαβίωση στην τοπική κοινότητα – αποτελέσματα και κόστος: έκθεση για μια ευρωπαϊκή έρευνα. Τεύχος 2: Κύρια έκθεση). Canterbury: Κέντρο Tizard, Πανεπιστήμιο του Kent

Mulheir, G. & Browne, K. (2007) [De-Institutionalising and Transforming Children's Services: A Guide to Good Practice](#) (Αποϊδρυματοποίηση και μετατροπή των παιδικών υπηρεσιών. Οδηγός ορθών πρακτικών), Birmingham: University of Birmingham Press

UNICEF, [Children and Disability in Transition in CEE/CIS and Baltic States](#) (Παιδιά και αναπηρία σε μεταβατικό στάδιο στην ΚΑΕ/ΚΑΚ και τα κράτη της Βαλτικής) (2005)

Disability Monitor Initiative South East Europe (Πρωτοβουλία παρακολούθησης της αναπηρίας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη), [Beyond De-institutionalisation, The Unsteady Transition towards an Enabling System in South East Europe](#) (Πέρα από την αποϊδρυματοποίηση, η ασταθής μετάβαση προς ένα σύστημα ενίσχυσης στην Νοτιοανατολική Ευρώπη) (2004)

Freyhoff, G., Parker, C., Coué, M. & Grieg, N., [Included in Society – Results and Recommendations of the European Research Initiative on Community-Based Residential Alternatives for Disabled People](#) (Συμμετοχή στην κοινωνία – Αποτελέσματα και συστάσεις της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας έρευνας σχετικά με τις εναλλακτικές επιλογές διαμονής σε επίπεδο τοπικής κοινότητας για τα άτομα με αναπηρία) (2004)

Βουλγαρία

Βουλγαρική Επιτροπή του Ελσίνκι, [Outstanding Problems in the Implementation of Bulgaria's Obligations Under the UN Convention on the Rights of the Child](#) (Άλυτα προβλήματα στην εφαρμογή των υποχρεώσεων της Βουλγαρίας στο πλαίσιο της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού) (2008)

Βουλγαρική Επιτροπή του Ελσίνκι, [Human Rights in Bulgaria's Closed Institutions](#) (Ανθρώπινα δικαιώματα στα κλειστά ιδρύματα της Βουλγαρίας) (2006)

Βουλγαρική Επιτροπή του Ελσίνκι, [The Archipelago of the Forgotten: Social Care Homes for People with Mental Disorders in Bulgaria](#) (Το αρχιπέλαγος των ξεχασμένων: ιδρύματα κοινωνικής φροντίδας για τα άτομα με διανοητικές διαταραχές στη Βουλγαρία) (2005)

Διεθνής Αμνηστία, [Bulgaria, Far From the Eyes of Society: Systematic Discrimination against People with Mental Disabilities](#) (Βουλγαρία, μακριά από τα μάτια της κοινωνίας: συστηματικές διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με νοητική αναπηρία) (2003)

Ουγγαρία

Bugarszki, Zsolt et. al., ['One Step Forward, Two Steps Backwards', Deinstitutionalisation of large institutions and promoting community-based living in Hungary through the use of the Structural Funds of the European Union](#) («Ένα βήμα μπροστά, δύο πίσω», Αποϊδρυματοποίηση των μεγάλων ιδρυμάτων και προώθηση της διαβίωσης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας στην Ουγγαρία μέσω της χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (2010)

MDAC – Mental Disability Advocacy Center (MDAC – Κέντρο υποστήριξης για τη νοητική αναπηρία), [Guardianship and Human Rights in Hungary, Analysis of Law, Policy and](#)

[Practice](#) (Επιτροπία και ανθρώπινα δικαιώματα στην Ουγγαρία, Ανάλυση νομοθεσίας, πολιτικής και πρακτικής) (2007)

MDAC – Mental Disability Advocacy Center (MDAC – Κέντρο υποστήριξης για τη νοητική αναπηρία), [Cage Beds, Inhuman and Degrading Treatment in Four Accession Countries](#) (Κρεβάτια-κλουβιά, Απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση σε τέσσερις υπό ένταξη χώρες) (2003)

Λεττονία

Λεττονικό κέντρο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, [Human Rights in Mental Health Care in Baltic Countries](#) (Τα ανθρώπινα δικαιώματα στον τομέα της περίθαλψης της ψυχικής υγείας στα κράτη της Βαλτικής) (χωρίς ημερομηνία)

Λεττονικό κέντρο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, [Monitoring Report on Closed Institutions in Latvia](#) (Έκθεση παρακολούθησης για τα κλειστά ιδρύματα της Λεττονίας) (2006)

Λιθουανία

[Report of the Children's Rights Ombudsman on institutions for children 0 – 3](#) (Έκθεση του διαμεσολαβητή για τα δικαιώματα των παιδιών σχετικά με τα ιδρύματα για παιδιά 0-3) (2011, στα λιθουανικά)

Ινστιτούτο παρακολούθησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων/Global Initiative on Psychiatry (Παγκόσμια πρωτοβουλία για την ψυχιατρική)/Viltis/Κέντρο Βίλνιους για την ψυχολογική και κοινωνική αποκατάσταση, [Human Rights Monitoring in Closed Mental Health Care Institutions](#) (Παρακολούθηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κλειστά ιδρύματα περίθαλψης ψυχικής υγείας) (2005)

Ρουμανία

Ινστιτούτο δημόσιας τάξης, [European Funds – opportunity or barrier for social inclusion of people with mental disabilities from Romania](#) (Ευρωπαϊκά Ταμεία – ευκαιρία ή φραγμός για την κοινωνική ένταξη των ατόμων με νοητική αναπηρία από τη Ρουμανία) (2010)

Κέντρο νομικών πόρων, [Report Concerning Observance of Rights and Liberties of Persons Committed to Healthcare and Social Establishments for People with Mental Disabilities](#) (Έκθεση σχετικά με τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των ατόμων που έχουν εγκλεισθεί σε νοσηλευτικά και κοινωνικά ιδρύματα για άτομα με νοητική αναπηρία) (2009)

Κέντρο νομικών πόρων, [Protection Mechanisms for Persons with Mental Disabilities in Medical-Social Institutions - Illusion to Reality](#) (Προστατευτικοί μηχανισμοί για τα άτομα με νοητική αναπηρία σε ιατροκοινωνικά ιδρύματα – από την ψευδαίσθηση στην πραγματικότητα) (2007)

Mental Disability Rights International (Διεθνής οργάνωση για τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική αναπηρία), [Hidden Suffering: Romania's Segregation and Abuse of Infants and Children with Disabilities](#) (Κρυμμένος πόνος: ο διαχωρισμός και η κακοποίηση βρεφών και παιδιών με αναπηρία στη Ρουμανία) (2006)

Κέντρο νομικών πόρων/UNICEF, [Monitoring the Rights of Mentally Disabled Children and Young People in Public Institutions](#) (Παρακολούθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και των νέων με διανοητική αναπηρία στα δημόσια ιδρύματα) (2006)

Διεθνής Αμνηστία, [Romania, State Duty to Effectively Investigate Deaths in Psychiatric Institutions](#) (Ρουμανία, καθήκον του κράτους να διερευνήσει αποτελεσματικά τους θανάτους στα ψυχιατρικά ιδρύματα) (2005)

Mulheir, G. et al (2004) De-institutionalisation of Children's Services in Romania. A Good Practice Guide. (Αποϊδρυματοποίηση των παιδικών υπηρεσιών στη Ρουμανία. Ένας οδηγός ορθών πρακτικών). UNICEF.

Κροατία

MDAC - Mental Disability Advocacy Center (MDAC – Κέντρο υποστήριξης για τη νοητική αναπηρία) και Association for Social Affirmation of People with Mental Disabilities (Shine) (Σύλλογος κοινωνικής επιβεβαίωσης των ατόμων με νοητική αναπηρία - Shine), [Out of Sight: Human Rights in Psychiatric Hospitals and Social Care Institutions in Croatia](#) (Εκτός οπτικού πεδίου: τα ανθρώπινα δικαιώματα στα ψυχιατρικά νοσοκομεία και τα ιδρύματα κοινωνικής φροντίδας στην Κροατία) (2011)

Human Rights Watch, ['Once you Enter, You Never Leave': Deinstitutionalisation of Persons with Intellectual or Mental Disabilities in Croatia](#) (Έτσι και μπεις, δεν φεύγεις ποτέ: η αποϊδρυματοποίηση των ατόμων με διανοητική ή νοητική αναπηρία στην Κροατία) (2010)

Άλλες χώρες στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

Mental Disability Rights International (Διεθνής οργάνωση για τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική αναπηρία), [Torment not Treatment: Serbia's Segregation and Abuse of Children and Adults with Disabilities](#) (Μαρτύριο, όχι θεραπεία: ο διαχωρισμός και η κακοποίηση των παιδιών και των ενηλίκων με αναπηρία στη Σερβία) (2007)

Vann, B. & Šiška, J., [From 'Cage Beds' to Inclusion: The Long Road for Individuals with Intellectual Disability in the Czech Republic](#) (Από τα κρεβάτια-κλουβιά στην ένταξη: ο μακρύς δρόμος για τα άτομα με διανοητική αναπηρία στην Τσεχική Δημοκρατία) (2006)

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Mansell, J., Knapp, M., Beadle-Brown, J. & Beecham, J. (2007) Deinstitutionalisation and community living – outcomes and costs: report of a European Study. Volume 2: Main Report. (Αποϊδρυματοποίηση και διαβίωση στην τοπική κοινότητα – αποτελέσματα και κόστος: έκθεση για μια ευρωπαϊκή έρευνα. Τεύχος 2: Κύρια έκθεση). Canterbury: Κέντρο Tizard, Πανεπιστήμιο του Kent

UNICEF Βάση δεδομένων TransMONEE: Δεδομένα για τα παιδιά στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και στην Κοινοπολιτεία ανεξαρτήτων κρατών, www.transmonee.org

Στοιχεία επικοινωνίας

Για περαιτέρω πληροφορίες, επικοινωνήστε με τον συντάκτη των Κατευθυντήριων Γραμμών στη διεύθυνση coordinator@community-living.info ή με οποιοδήποτε από τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ομάδας Εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας:

Confederation of Family Organisations in the European Union (Συνομοσπονδία οικογενειακών οργανώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης)	secretariat@coface-eu.org
Eurochild	info@eurochild.org
European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (Ευρωπαϊκή Ένωση των παρόχων υπηρεσιών για τα άτομα με αναπηρία)	info@easpd.eu
Ευρωπαϊκό φόρουμ ατόμων με αναπηρία	info@edf-feph.org
Ευρωπαϊκή ομοσπονδία εθνικών οργανώσεων που εργάζονται με τους αστέγους:	office@feantsa.org
European Network on Independent Living/European Coalition for Community Living (Ευρωπαϊκό δίκτυο για την ανεξάρτητη διαβίωση/Ευρωπαϊκός συνασπισμός για τη διαβίωση στο πλαίσιο της τοπικής κοινότητας)	secretariat@enil.eu
Ευρωπαϊκό κοινωνικό δίκτυο (European Social Network)	info@esn-eu.org
Inclusion Europe (Ένταξη Ευρώπη)	secretariat@inclusion-europe.org
Lumos	info@lumos.org.uk
Mental Health Europe (Ψυχική Υγεία Ευρώπη)	info@mhe-sme.org
Περιφερειακό γραφείο Ευρώπης της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα	brussels@ohchr.org
UNICEF	jclegrand@unicef.org

Για να κατεβάσετε την «Εργαλειοθήκη» στα αγγλικά και σε μια σειρά από άλλες γλώσσες, επισκεφθείτε τη διεύθυνση www.deinstitutionalisationguide.eu

EUROPEAN EXPERT GROUP ON TRANSITION FROM INSTITUTIONAL TO COMMUNITY-BASED CARE

